A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2025. december 18.*

„Fellebbezés – Közös menekültügyi és bevándorlási politika – (EU) 2016/1624 rendelet – Európai integrált határigazgatás az Európai Unió külső határain – Európai Határ- és Parti Őrség – Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) – Az alapvető jogok védelme területén a Frontexet terhelő kötelezettségek – A Frontex által koordinált közös visszaküldési művelet – A Frontex szerződésen kívüli felelőssége – Az ilyen kötelezettségek megsértése és az elszenvedett kár közötti okozati összefüggés”

A C-679/23. P. sz. ügyben,

WS,

WT,

WY,

WZ,

YA,

YB

(képviselik őket: L.-M. Komp, A. M. van Eik advocaten és E. Sharpston BL)

fellebbezőknek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2023. november 14-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a másik fél az eljárásban:

az **Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex)** (képviselik: kezdetben: H. Caniard, R.-A. Popa és C. Rueger, meghatalmazotti minőségben, később: H. Caniard, C. Carroll és R.-A. Popa, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: B. Wägenbaur avocat)

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

* Az eljárás nyelve: angol.

tagjai: K. Lenaerts elnök, T. von Danwitz elnökhelyettes, F. Biltgen, K. Jürimäe, L. Arastey Sahún, I. Ziemele, J. Passer, O. Spineanu-Matei (előadó) tanácselnökök, S. Rodin, D. Gratsias, M. Gavalec, Csehi Z. és B. Smulders bírák,

főtanácsnok: T. Ćapeta,

hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2025. február 4-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2025. június 12-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 WS és társai a fellebbezésükkel az Európai Unió Törvényszéke 2023. szeptember 6-i WS és társai kontra Frontex ítéletének (T-600/21, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2023:492) hatályon kívül helyezését kérik, amelyben a Törvényszék elutasította az őket amiatt ért károk megtérítése iránti keresetüket, hogy az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) nem teljesítette azokat a kötelezettségeit, amelyek először is az Európai Határ- és Parti Őrségről és az (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 863/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 2007/2004/EK tanácsi rendelet és a 2005/267/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. szeptember 14-i (EU) 2016/1624 európai parlamenti és tanácsi rendeletből (HL 2016. L 251., 1. o.), másodszor az alapvető jogoknak a Frontex közös műveleteiben és kísérleti projektjeiben való tiszteletben tartását biztosító Frontex standard műveleti eljárások (a továbbiakban: standard műveleti eljárások) 1–5. lépéséből, harmadszor pedig a Frontex által koordinált közös visszaküldési műveletekre vonatkozó magatartási kódex (a továbbiakban: Frontex magatartási kódexe) 4. szakaszából erednek.

I. Jogi háttér

A. A 2016/1624 rendelet

2 A 2016/1624 rendeletet 2019. december 3-i hatállyal hatályon kívül helyezte az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. november 13-i (EU) 2019/1896 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2019. L 295., 1. o.), kivéve a 2016/1624 rendelet 20., 30. és 31. cikkét, amelyeket 2021. január 1-jei hatállyal helyezett hatályon kívül. E jogvitára azonban a tényállásának időpontjára tekintettel *ratione temporis* ezen utóbbi rendelet alkalmazandó.

3 A 2016/1624 rendelet többek között a következő preambulumbekezdéseket tartalmazta:

„[…]

(6) Az európai integrált határigazgatás [a Frontex] és a határigazgatásért felelős nemzeti hatóságok, közöttük – tengeri határellenőrzési műveleteiknek és egyéb határellenőrzési feladataiknak megfelelő mértékben – a parti őrségek megosztott felelőssége. Míg a tagállami külső határok igazgatása – a tagállamok saját érdekében és valamennyi tagállam érdekében – továbbra is elsődlegesen a tagállamok felelőssége, addig [a Frontex] feladata a külső határok igazgatására vonatkozó [európai] uniós intézkedések alkalmazásának támogatása, az említett intézkedéseket végrehajtó tagállamok intézkedéseinek megerősítése, értékelése és koordinálása révén.

[…]

(14) [A Frontex] kibővített feladatkörét és hatáskörét az alapvető jogok biztosítékainak megerősítésével és a fokozottabb elszámoltathatósággal kell ellensúlyozni.

[…]

(16) Feladatainak eredményes elvégzése érdekében [a Frontex] a tagállamok együttműködésére támaszkodik. E tekintetben fontos, hogy [A Frontex] és a tagállamok jóhiszeműen járjanak el, továbbá hogy egymás között gyorsan cseréljenek pontos információkat. […]

[…]

(32) Az Európai Tanács 2015. október 15-én felszólított a Frontex visszaküldésre vonatkozó megbízatásának kibővítésére oly módon, hogy joga legyen saját kezdeményezésére közös visszaküldési műveleteket indítani […].

(33) [A Frontexnek] nagyobb fokú segítséget kell nyújtania a tagállamoknak a harmadik országbeli állampolgárok – az Unió visszaküldési politikájának és [a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (HL 2008. L 348., 98. o.)] megfelelően történő – visszaküldéséhez. Feladatai közé tartozik többek között az egy vagy több tagállamból kiinduló visszaküldési műveletek koordinálása és megszervezése, valamint a visszaküldési intervenciók megszervezése és levezénylése azon tagállamok visszaküldési rendszerének megerősítése érdekében, amelyeknek fokozott technikai és műveleti segítségnyújtásra van szükségük, amikor az említett irányelvvel összhangban eleget tesznek a harmadik országbeli állampolgárok visszaküldésére irányuló kötelezettségüknek.

(34) [A Frontexnek] az alapvető jogok teljes tiszteletben tartásával megfelelő módon támogatnia kell a tagállamokat a visszaküldési műveletek és a visszatérésre kötelezett személyekkel kapcsolatos visszaküldési intervenciók megszervezésében. [A Frontex] a tagállamok által kiadott kiutasítási határozatokat érdemben nem vizsgálja. […]

[…]

(36) Egy tagállam és egy harmadik ország között esetlegesen fennálló megállapodás nem mentesíti [a Frontexet] vagy a tagállamokat az uniós vagy a nemzetközi jog szerinti – különösen a visszaküldés tilalma (non-refoulement) elvének tiszteletben tartására vonatkozó – kötelezettségeik alól.

(37) [A Frontexnek] állományokat kell létrehoznia a kitoloncolás végrehajtásának felügyeletét ellátó személyekből, a kitoloncolást végrehajtó hatósági kísérőkből és visszaküldési szakértőkből, akiket a tagállamok bocsátanak rendelkezésre; akiket bevetnek a visszaküldési műveletekben és akik részét képezik a visszaküldési intervenciók során bevetett, adott helyzet függvényében összeállított európai visszaküldési intervenciós csapatoknak. Az állományoknak gyermekvédelmi téren különleges szakértelemmel rendelkező személyzetet is magukban kell foglalniuk. [A Frontexnek] biztosítania kell számukra a szükséges képzést.

[…]

(39) Külön kell rendelkezni a visszaküldéssel kapcsolatos tevékenységekben részt vevő személyzetről, meghatározva feladataikat, hatásköreiket és felelősségi köreiket. […]

[…]

(47) Feladatai ellátása során az Európai Határ- és Parti Őrségnek – amely magában foglalja [a Frontexet] és a határigazgatásért felelős nemzeti hatóságokat, ideértve a határellenőrzési feladataiknak megfelelő mértékben a parti őrségeket is – teljes mértékben tiszteletben kell tartania az alapvető jogokat, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartáját (a Charta), az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló [‚Rómában, 1950. november 4-én aláírt] európai egyezményt [kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény], a vonatkozó nemzetközi jogot, ideértve [az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által 1989. november 20-án elfogadott, 1990. szeptember 2-án hatályba lépett,] a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezményt [(*Recueil des traités des Nations unies*, 1577. kötet, 3. o.)] és [az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által 1979. december 18-án elfogadott, 1981. szeptember 3-án hatályba lépett,] a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezményt [(*Recueil des traités des Nations unies*, 1249. kötet, I-20378. szám, 13. o.)], [a menekültek helyzetére vonatkozó, New Yorkban, 1967. január 31-én kötött és 1967. október 4-én hatályba lépett jegyzőkönyvvel kiegészített,] a menekültek helyzetére vonatkozó [, Genfben, 1951. július 28-án aláírt] egyezményt [(*Recueil des traités des Nations unies* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.; kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.)], valamint a nemzetközi védelemhez való hozzáféréssel kapcsolatos kötelezettségeket, különösen a visszaküldés tilalmának (non-refoulement) elvét […]

(48) [A Frontexnek] – tekintettel számos feladatára – tovább kell fejlesztenie és végre kell hajtania egy, az alapvető jogok védelmének nyomon követését és biztosítását célzó stratégiát. E célból alapjogi tisztviselőjét [a Frontex] megbízatásának és méretének megfelelő erőforrásokkal és személyzettel kell ellátnia. Az alapjogi tisztviselőnek hozzáféréssel kell rendelkeznie a feladatainak elvégzéshez szükséges valamennyi információhoz. [A Frontexnek], élve szerepe adta lehetőségeivel, tevékenyen elő kell mozdítania a külső határok igazgatásával kapcsolatos uniós vívmányok alkalmazását, többek közt az alapvető jogok és a nemzetközi védelem tiszteletben tartása tekintetében is.

[…]

(50) Ez a rendelet az alapjogi tisztviselővel együttműködve létrehozza [a Frontex] panaszkezelési mechanizmusát, amelynek célja az alapvető jogok tiszteletben tartásának biztosítása [a Frontex] valamennyi tevékenysége során. Ennek egy olyan adminisztratív jellegű mechanizmusnak kell lennie, amelyben az [a Frontexhez] beérkező panaszok kezeléséért a megfelelő ügyintézéshez való jog szellemében az alapjogi tisztviselő felel. Az alapjogi tisztviselőnek meg kell vizsgálnia a panasz befogadhatóságát, nyilvántartásba kell vennie a befogadható panaszokat, minden nyilvántartásba vett panaszt továbbítania kell az ügyvezető igazgatónak, a csapatok tagjaival kapcsolatos panaszokat továbbítania kell a küldő tagállamnak, és nyilvántartásba kell vennie [a Frontex] vagy az adott tagállam által a panasz nyomán hozott intézkedésekre vonatkozó információkat. A mechanizmusnak hatékonynak kell lennie, biztosítva, hogy a panaszokat megfelelően kivizsgálják. A panaszkezelési mechanizmus független a közigazgatási és igazságügyi jogorvoslati lehetőségektől, és nem feltétele az ilyen jogorvoslat igénybevételének. […]

[…]”

4 E rendelet 2. cikke a következőképpen rendelkezett:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

4. »európai határ- és partvédelmi csapatok«: a részt vevő tagállamokból származó határőrökből és más releváns szakemberekből – ideértve a tagállamok által az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséghez nemzeti szakértőként kirendelt határőröket és más releváns szakembereket – álló csapatok, amelyeket közös műveletek és gyorsreagálású határvédelmi intervenciók során, valamint a migrációkezelést támogató csapatok keretében vetnek be;

5. »fogadó tagállam«: az a tagállam, amelyben közös művelet, gyorsreagálású határvédelmi intervenció, visszaküldési művelet vagy visszaküldési intervenció végrehajtására kerül sor, vagy amelyben az említettek bármelyikének elindítására kerül sor, vagy ahol migrációkezelést támogató csapatot vetnek be;

6. »küldő tagállam«: az a tagállam, amelynek határőre vagy más releváns szakembere az európai határ- és partvédelmi csapatok tagja;

[…]

8. »a csapatok tagja«: az európai határ- és partvédelmi csapatok tagja, vagy a visszaküldési műveletekben és visszaküldési intervenciókban részt vevő, visszaküldési feladatokban közreműködő személyzetből álló csapatok tagja;

[…]

11. »visszaküldés«: a 2008/115/EK irányelv 3. cikkének 3. pontjában meghatározott kiutasítás;

12. »kiutasítási határozat«: olyan közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogellenességét állapítja meg vagy mondja ki, és visszatérési kötelezettséget állapít meg vagy mond ki, a 2008/115/EK irányelvvel összhangban;

13. »visszatérésre kötelezett személy«: az a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár, akivel szemben valamely tagállam kiutasítási határozatot hozott;

14. »visszaküldési művelet«: az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség által koordinált művelet, amely egy vagy több tagállam által felajánlott technikai és műveleti megerősítést foglal magában, és amelynek keretében visszatérésre kötelezett személyeket toloncolnak ki vagy ilyen személyek távoznak önkéntesen egy vagy több tagállamból;

15. »visszaküldési intervenció«: a [Frontex] azon tevékenysége, amelynek keretében az európai visszaküldési intervenciós csapatok tagállamokban történő bevetése és visszaküldési műveletek megszervezése révén fokozott technikai és műveleti segítséget nyújt a tagállamoknak;

[…]”

5 Ugyanezen rendelet „Európai Határ- és Parti Őrség” című 3. cikkének (1) bekezdése a következőket írta elő:

„Az Európai Határ- és Parti Őrséget [a Frontex] és a tagállamok határigazgatásért felelős hatóságai alkotják, határellenőrzési feladataiknak megfelelő mértékben ideértve a parti őrségeket is.”

6 Ugyanezen rendelet „Európai integrált határigazgatás” című 4. cikke a következőképpen rendelkezett:

„Az európai integrált határigazgatás a következő elemeket foglalja magában:

[…]

h) azon harmadik országbeli állampolgárok visszaküldése, akikkel szemben valamely tagállam kiutasítási határozatot hozott;

[…]”

7 A 2016/1624 rendelet „Megosztott felelősség” című 5. cikke az (1) és (3) bekezdésében a következőket írta elő:

„(1) Az Európai Határ- és Parti Őrség [a Frontex] és a határigazgatásért felelős nemzeti hatóságok […] között megosztott felelősséggel valósítja meg az európai integrált határigazgatást. […]

[…]

(3) [A Frontex] a külső határok igazgatásához kapcsolódó uniós intézkedések alkalmazását [az] ezen intézkedések végrehajtásával, és a visszaküldéssel kapcsolatos tagállami fellépések megerősítésével, értékelésével és koordinációjával támogatja.”

8 E rendeletnek „A jóhiszemű együttműködés kötelezettsége” című 9. cikke értelmében:

„[A Frontex], valamint a határigazgatásért és a visszaküldésért felelős nemzeti hatóságok […] kötelesek jóhiszeműen együttműködni és biztosítani az információcserét.”

9 Az említett rendeletnek „[A Frontex] fellépései a külső határoknál” című 14. cikke a következőket írta elő:

„(1) Egy tagállam segítséget kérhet [a Frontextől] a külső határok ellenőrzésével kapcsolatos kötelezettségei végrehajtásához. [A Frontex] emellett végrehajtja a 19. cikken alapuló intézkedéseket is.

(2) [A Frontex] megszervezi a megfelelő technikai és műveleti segítségnyújtást a fogadó tagállam részére, valamint a vonatkozó uniós és nemzetközi joggal, többek között a visszaküldés tilalmának (non-refoulement) elvével összhangban eljárva végrehajthat egyet vagy többet a következő intézkedések közül:

a) egy vagy több tagállam közös műveleteinek koordinálása és európai határ- és partvédelmi csapatok bevetése;

[…]”

10 E rendelet 22. cikke a következőképpen rendelkezett:

„(1) [A Frontex] biztosítja a közös műveletek, kísérleti projektek és gyorsreagálású határvédelmi intervenciók valamennyi szervezési vonatkozásának operatív végrehajtását, beleértve [a Frontex] alkalmazottainak jelenlétét.

[…]

(3) A koordinációs tisztviselő az európai határ- és partvédelmi csapatok bevetésének minden vonatkozásában [a Frontex] nevében tevékenykedik. A koordinációs tisztviselő feladata a fogadó és részt vevő tagállamok közötti együttműködés és koordináció elősegítése. A koordinációs tisztviselő különösen:

[…]

b) nyomon követi a műveleti terv helyes végrehajtását, ideértve az alapvető jogok védelmét is, és erről jelentést tesz [a Frontexnek];

[…]”

11 A 2016/1624 rendeletnek „A tevékenységek felfüggesztése vagy megszüntetése” című 25. cikke az (1), (3) és (4) bekezdésében a következőképpen rendelkezett:

„(1) Az ügyvezető igazgató megszünteti [a Frontex] tevékenységeit, amennyiben már nem teljesülnek ezen tevékenységek végzésének feltételei. Az ügyvezető igazgatónak e megszüntetést megelőzően tájékoztatnia kell az érintett tagállamot.

[…]

(3) Ha a fogadó tagállam nem tartja tiszteletben a műveleti tervet, az ügyvezető igazgató – miután tájékoztatja az érintett tagállamot – megvonhatja a tevékenység finanszírozását, vagy felfüggesztheti vagy megszüntetheti a tevékenységet.

(4) Ha az ügyvezető igazgató úgy ítéli meg, hogy fennáll és valószínűleg tartósan fenn is fog állni az alapvető jogok vagy a nemzetközi védelemmel kapcsolatos kötelezettségek súlyos megsértése, az alapjogi tisztviselővel való konzultációt és az érintett tagállam tájékoztatását követően megvonja a közös műveletnek, a gyorsreagálású határvédelmi intervenciónak, a kísérleti projektnek, a migrációkezelést támogató csapat bevetésének, a visszaküldési műveletnek, a visszaküldési intervenciónak vagy a munkamegállapodásnak a finanszírozását, vagy – teljes egészében vagy részben – felfüggeszti vagy megszünteti e tevékenységeket. Az ügyvezető igazgatónak tájékoztatnia kell az igazgatótanácsot erről a döntésről.”

12 E rendeletnek „A tevékenységek értékelése” című 26. cikke a következőket írta elő:

„Az ügyvezető igazgató értékeli a közös műveleteknek és gyorsreagálású határvédelmi intervencióknak, a kísérleti projekteknek, a migrációkezelést támogató csapat bevetésének és a harmadik országokkal folytatott operatív együttműködésnek az eredményeit. Az ügyvezető igazgató a részletes értékelő jelentéseket az alapjogi tisztviselő észrevételeivel együtt az ilyen tevékenységek lezárultát követő 60 napon belül megküldi az igazgatótanács részére. Az ügyvezető igazgató az eredményekről átfogó összehasonlító elemzést készít a jövőbeli tevékenységek minőségének, összehangoltságának és eredményességének javítása céljából, és az említett elemzést belefoglalja [a Frontex] éves jelentésébe.”

13 E rendelet „Visszaküldés” című 27. cikke a következőképpen rendelkezett:

„(1) A visszaküldéssel kapcsolatban [a Frontex] az alapvető jogok és az uniós jog általános elveinek, valamint a nemzetközi jog – többek között a menekültek védelmének és a gyermekek jogainak – tiszteletben tartásával különösen:

a) technikai és műveleti szinten koordinálja a tagállamok visszaküldéssel kapcsolatos tevékenységeit, beleértve az önkéntes távozásokat is, azzal a céllal, hogy a tagállamok illetékes hatóságai között integrált visszaküldés-kezelési rendszer jöjjön létre a harmadik országok érintett hatóságai és más érintett felek részvételével;

b) technikai és műveleti segítséget nyújt azoknak a tagállamoknak, amelyek visszaküldési rendszere különösen nagy kihívásokkal szembesül;

[…]

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett technikai és műveleti segítségnyújtás magában foglal olyan tevékenységeket, amelyek segítik a tagállamokat a visszaküldési eljárások illetékes nemzeti hatóságok általi végrehajtásában, különösen az alábbiak biztosításával:

a) tolmácsolási szolgáltatás;

[…]

c) tanácsadás a visszaküldési eljárások 2008/115/EK irányelvvel összhangban történő végrehajtásával és irányításával kapcsolatban;

d) a visszatérésre kötelezett személyek visszaküldés céljára való rendelkezésre állásához és szökésük megelőzéséhez szükséges intézkedésekkel kapcsolatos tanácsadás és segítségnyújtás a 2008/115/EK irányelvvel és a nemzetközi joggal összhangban;

[…]”

14 Az említett rendelet „Visszaküldési műveletek” című 28. cikke a következőket írta elő:

„(1) [A Frontex] a kiutasítási határozatok érdemi vizsgálata nélkül, valamint a 2008/115/EK irányelvvel összhangban biztosítja a szükséges segítséget, és – egy vagy több részt vevő tagállam kérésére – biztosítja a visszaküldési műveletek koordinálását vagy szervezését, beleértve légi járművek ilyen műveletek céljára történő bérbevételét. [A Frontex] saját kezdeményezésére javasolhatja egy tagállamnak visszaküldési műveletek koordinálását vagy szervezését.

(2) A tagállamok havi rendszerességgel tájékoztatják [a Frontexet] a tőlük az egyes nemzeti visszaküldési műveletek keretében az előzetes tervek szerint visszatérésre kötelezett személyek számáról és az egyes nemzeti visszaküldési műveletek keretében visszaküldési célországként megjelölt nem uniós országokról, valamint [a Frontex] által végzett segítségnyújtási és koordinációs tevékenységek iránti igényükről. [A Frontex] gördülő műveleti tervet dolgoz ki, hogy biztosítsa a kérelmező tagállamok számára a szükséges műveleti megerősítést, többek között műszaki eszközök révén. […]

[…]

(8) Az ügyvezető igazgató értékeli a visszaküldési műveletek eredményeit. Az ügyvezető igazgató hathavonta az előző félévben végrehajtott összes visszaküldési műveletre kiterjedő részletes értékelő jelentést nyújt be az igazgatótanács részére, az alapjogi tisztviselő észrevételeivel együtt. Az ügyvezető igazgató ezekről az eredményekről átfogó összehasonlító elemzést készít a jövőbeli visszaküldési műveletek minőségének, koherenciájának és eredményességének javítása céljából. Az ügyvezető igazgató ezt az elemzést belefoglalja [a Frontex] éves jelentésébe.

[…]”

15 Ugyanezen rendeletnek „Az alapvető jogok védelme és alapjogi stratégia” című 34. cikke a következőképpen rendelkezett:

„(1) Az Európai Határ- és Parti Őrség az e rendeleti szerinti feladatainak ellátása során garantálja az alapvető jogok védelmét a vonatkozó uniós joggal, különösen a Chartával, a vonatkozó nemzetközi joggal, ideértve a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi egyezményt és annak 1967. évi jegyzőkönyvét, valamint a nemzetközi védelemhez való hozzáféréssel kapcsolatos kötelezettségekkel, különösen a visszaküldés tilalmának (non-refoulement) elvével összhangban.

E célból [a Frontex] kidolgozza, továbbfejleszti és végrehajtja alapjogi stratégiáját, beleértve egy arra szolgáló hatékony mechanizmust is, hogy nyomon kövessék az alapvető jogok tiszteletben tartását [a Frontex] valamennyi tevékenysége során.

(2) Az Európai Határ- és Parti Őrség feladatai ellátása során biztosítja, hogy egyetlen személy sem szállítható partra olyan országban, nem kényszeríthető egy olyan országba történő belépésre, nem irányítható olyan országba, egyéb módon nem adható át olyan ország hatóságainak vagy nem küldhető vissza olyan országba, amely megsérti a visszaküldés tilalmának (non-refoulement) elvét, vagy ahol fennáll egy a visszaküldés tilalmának (non-refoulement) elvét megsértő más országba való kiutasítás vagy visszaküldés veszélye.

(3) Az Európai Határ- és Parti Őrség feladatainak ellátása során figyelembe veszi a gyermekek, a kísérő nélküli kiskorúak, a fogyatékossággal élő személyek, az emberkereskedelem áldozatai, az orvosi ellátásra szoruló személyek, a nemzetközi védelemre szoruló személyek, a tengeren bajba jutott személyek, továbbá a különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő egyéb személyek különleges szükségleteit.

[…]”

16 A 2016/1624 rendeletnek a „Magatartási kódexek” című 35. cikke a következőket írta elő:

„[…]

(2) [A Frontex] a konzultatív fórummal együttműködve kidolgozza és rendszeresen átdolgozza a visszatérésre kötelezett személyek visszaküldésére vonatkozó magatartási kódexet, amely [a Frontex] által koordinált vagy szervezett valamennyi visszaküldési művelet és visszaküldési intervenció során alkalmazandó. A magatartási kódex leírja azokat a közös, egységesített eljárásokat, amelyek leegyszerűsítik a visszaküldési műveletek és visszaküldési intervenciók megszervezését, illetve biztosítják, hogy a visszaküldésre emberséges módon, valamint az alapvető jogok – különösen az emberi méltóság elvének, a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának, a szabadsághoz és biztonsághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog és a megkülönböztetés tilalma elveinek – teljes körű tiszteletben tartásával kerüljön sor.

(3) A [Frontex] magatartási kódex[é]nek különös figyelmet kell fordítania a kitoloncolás hatékony ellenőrzési rendszerének létrehozására vonatkozó, a 2008/115/EK irányelv 8. cikkének (6) bekezdésében foglalt tagállami kötelezettségre és az alapjogi stratégiára.”

17 E rendelet „Polgári jogi felelősség” című 42. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„(1) Amikor valamely csapat tagjai egy fogadó államban vannak bevetés alatt, a műveleteik teljesítése során általuk okozott minden kárért a fogadó tagállam felel, nemzeti jogával összhangban.

(2) Amennyiben e kár súlyos gondatlanság vagy szándékos kötelezettségszegés eredménye, a fogadó tagállam a küldő tagállamhoz fordulhat a károsultak vagy a károsult személyek jogán jogosult személyek részére fizetett összegeknek a küldő tagállam általi visszatérítése érdekében.”

18 Ugyanezen rendeletnek a „Felelősségre vonhatóság” című 60. cikke a (3) bekezdésében a következőket írta elő:

„Szerződésen kívüli felelősség esetén [a Frontex] a tagállamok jogában közös általános elveknek megfelelően megtéríti a szervezeti egységei vagy személyzete által feladataik teljesítése során okozott károkat.”

19 E rendelet „alapjogi tisztviselő” című 71. cikke értelmében:

„(1) Az igazgatótanács alapjogi tisztviselőt nevez ki. Az alapjogi tisztviselő feladata az, hogy hozzájáruljon [a Frontex] alapjogi stratégiájához, ellenőrizze [a Frontex] alapvető jogoknak való megfelelését és előmozdítsa az alapvető jogok [Frontex] általi tiszteletben tartását. […]

[…]

(3) Az alapjogi tisztviselővel konzultálni kell a 16. cikk, a 17. cikk és a 28. cikk, valamint a 33. cikk (4) bekezdése alapján kidolgozott műveleti tervekről. Az alapjogi tisztviselő [a Frontex] minden tevékenysége tekintetében hozzáféréssel rendelkezik az alapvető jogok tiszteletben tartását érintő valamennyi információhoz.”

20 A 2016/1624 rendeletnek a „Panaszkezelési mechanizmus” című 72. cikke a következőket írta elő:

„(1) [A Frontex] az alapjogi tisztviselővel együttműködve e cikknek megfelelően megteszi a szükséges intézkedéseket egy panaszkezelési mechanizmus létrehozására annak érdekében, hogy nyomon kövesse és biztosítsa [a Frontex] valamennyi tevékenysége során az alapvető jogok tiszteletben tartását.

(2) A közös műveletben, kísérleti projektben, gyorsreagálású határvédelmi intervencióban, migrációkezelést támogató csapat bevetésében, visszaküldési műveletben vagy visszaküldési intervencióban részt vevő személyzet intézkedései által közvetlenül érintett bármely olyan személy, aki úgy ítéli meg, hogy ezen intézkedések következtében sérültek az alapvető jogai, vagy az ilyen személy képviseletében eljáró bármely fél írásban panaszt nyújthat be [a Frontexhez].

[…]

(4) [A Frontexhez] beérkező panaszoknak a megfelelő ügyintézéshez való jog szellemében történő kezeléséért az alapjogi tisztviselő felel. E célból az alapjogi tisztviselő megvizsgálja a panasz befogadhatóságát, nyilvántartásba veszi a befogadható panaszokat, minden nyilvántartásba vett panaszt továbbít az ügyvezető igazgatónak, a csapatok tagjaival kapcsolatos panaszokat továbbítja a küldő tagállamnak, tájékoztatja az alapvető jogok tekintetében illetékes érintett tagállami hatóságot vagy szervet, és nyilvántartásba veszi és biztosítja [a Frontex] vagy az adott tagállam által a panasz nyomán hozott intézkedéseket.

[…]

(10) […]

[A Frontex] biztosítja, hogy könnyen elérhető legyen a panasztétel lehetőségéről és az erre irányuló eljárásról szóló tájékoztatás, többek között a kiszolgáltatott személyek számára is. Az egységes panasztételi űrlapot rendelkezésre kell bocsátani [a Frontex] honlapján, továbbá nyomtatott formában [a Frontex] valamennyi tevékenysége során azokon a nyelveken, amelyeket a harmadik országbeli állampolgárok megértenek, vagy amelyekről észszerűen feltételezhető, hogy megértik. Az alapjogi tisztviselő a panaszokat akkor is megvizsgálja, ha azokat nem az egységes panasztételi űrlapon nyújtották be.

[…]”

B. A 2008/115/EK irányelv

21 A 2008/115 irányelv 6. cikke, amelynek címe „Kiutasítási határozat”, (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok a (2)–(5) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül a területükön illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan kiutasítási határozatot adnak ki.”

22 Ugyanezen rendeletnek a „Kitoloncolás” című 8. cikke a (6) bekezdésében a következőket írja elő:

„A tagállamok gondoskodnak a kitoloncolás hatékony ellenőrzési rendszeréről.”

23 Ugyanezen rendelet 12. cikke, amelynek címe „Formanyomtatvány”, az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„A kiutasítási határozatok […] meghozatalára írásban, a tényállás ismertetésével és jogi indokolással, valamint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek feltüntetésével kerül sor.”

C. A Törvényszék eljárási szabályzata

24 A Törvényszék eljárási szabályzata 76. cikkének f) pontja értelmében „[a] keresetlevél tartalmazza […] szükség esetén a bizonyítékok és a felajánlott bizonyítékok megjelölés[ét]”.

25 Ezen eljárási szabályzat 85. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A bizonyítékokat és a bizonyítékok felajánlását az első beadványváltás keretében kell előterjeszteni.

(2) A válaszban, illetve a viszonválaszban a felperes és az alperes érveik alátámasztására további bizonyítékokat terjeszthetnek elő vagy ajánlhatnak fel, feltéve hogy a késedelmes előterjesztés vagy felajánlás igazolt.

(3) Az eljárás szóbeli szakaszának befejezését, illetve a Törvényszék azon határozatát megelőzően, hogy az eljárás szóbeli szakaszának mellőzésével határozzon, a felperes és az alperes kivételesen további bizonyítékokat terjeszthet elő vagy ajánlhat fel, feltéve, hogy a késedelmes előterjesztés vagy felajánlás igazolt.

(4) A (2) és a (3) bekezdés alapján előterjesztett vagy felajánlott bizonyítékok elfogadhatóságának tárgyában a Törvényszék által meghozandó határozat sérelme nélkül az elnök a többi félnek lehetőséget biztosít arra, hogy e bizonyítékokról vagy felajánlásokról állást foglaljanak.”

II. A jogvita előzményei

26 A jogvita előzményei a megtámadott ítélet 2–16. pontjában kerültek kifejtésre, és azok a következőképpen foglalhatók össze.

27 A fellebbezők egy szíriai állampolgársággal rendelkező személyekből álló család tagjai, akik 2016. október 9-én egy menekültcsoporttal érkeztek Mílosz-szigetre (Görögország). Az ezt követő október 14-én átszállították őket egy görögországi befogadó- és azonosítóállomásra, ahol a fellebbezők bejelentették nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtására irányuló szándékukat.

28 Az ezt követő október 20-án a fellebbezőket a Frontex által koordinált közös visszaküldési művelettel átszállították Törökországba, egy az ország délkeleti részén található ideiglenes befogadóállomásra.

29 2016. november 2-án a török hatóságok átmeneti védelmi okmányokat és ideiglenes utazási engedélyt állítottak ki a fellebbezők számára abból a célból, hogy Sanliurfába (Törökország) utazzanak. Az utóbbiak ideiglenesen Sarujban (Törökország) tartózkodtak, majd Erbilben (Irak) telepedtek le.

30 2017. január 4-én a fellebbezők első alkalommal nyújtottak be panaszt a Frontex alapjogi tisztviselőjéhez, és abban azt állították, hogy a Frontex által vezetett visszaküldési művelet keretében a visszaküldés tilalmába ütköző kitoloncolást hajtottak végre velük szemben Görögországból Törökországba. Ezzel párhuzamosan keresetet nyújtottak be a Görög Köztársasággal szemben az Emberi Jogok Európai Bíróságához.

31 2017. február 15-én a panaszt elfogadhatónak nyilvánították, és azt továbbították a Frontex ügyvezető igazgatójának, valamint a görög ombudsmannak, aki azt továbbította a görög rendőrségnek, amiről a fellebbezőket június 7-én tájékoztatták.

32 2018. július 17-én a fellebbezők az alapjogi tisztviselőhöz egy második panaszt nyújtottak be az első panaszuk kezelésére vonatkozóan, ezzel összefüggésben ugyanezen hónap 25-én információkat közöltek velük. Augusztus 9-én a fellebbezők második panaszát elfogadhatónak nyilvánították, és azt egyesítették az első panaszukkal.

33 2018. november 29-én az alapjogi tisztviselő arról tájékoztatta a fellebbezőket, hogy a Frontex még mindig várja a görög rendőri hatóságok által az első panasszal kapcsolatban folytatott belső vizsgálat eredményeit. 2019. november 25-én közölte a fellebbezőkkel, hogy e hatóságok lezárták e vizsgálatot, és tájékoztatta őket azon döntéséről, hogy az említett vizsgálatról szóló jelentést annak bizalmas jellege miatt nem küldi meg. 2020. október 6-án megküldte a fellebbezőknek a panaszokról szóló végleges jelentését, és lezárta az azok kezelésére irányuló eljárást.

34 A fellebbezők az alapjogi tisztviselőnek címzett, az ezt követő október 8-én kelt levélben kifogásolták, hogy e végleges jelentés nem tér ki sem a Frontexnek a visszaküldési műveletben betöltött szerepére, sem a második panaszra. Az alapjogi tisztviselő az ugyanezen hónap 13-án kelt válaszában közölte, hogy a Frontex eleget tett a fellebbezők panaszainak kezelésére vonatkozó kötelezettségeinek.

35 A fellebbezők, akik egy két szülőből és négy gyermekből álló kurd család, a fellebbezésükben feltüntették, hogy a Törvényszék előtt kifejtették, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága 2023. február 19-én a Görög Köztársasággal szemben benyújtott kereset keretében jóváhagyta a felek által aláírt, egyezség útján történő vitarendezésről szóló nyilatkozatot. A Bíróság előtti tárgyaláson kifejtették, hogy e nyilatkozat végrehajtása keretében a Görög Köztársaság vállalta, hogy vagyoni és nem vagyoni kár címén minden egyes fellebbező után 12 500 eurós összeget – azaz összesen 75 000 eurót – fizet, a költségek tekintetében pedig 1500 eurót.

III. A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

36 A Törvényszék Hivatalához 2021. szeptember 20-án benyújtott keresetlevelükkel a fellebbezők kártérítési keresetet indítottak, amelyben azon vagyoni és nem vagyoni károk megtérítését kérték, amelyeket a Frontexnek a vitatott visszaküldési művelet előtt, e művelet során, valamint azt követően tanúsított állítólagos jogellenes magatartása miatt szenvedtek el, és amelyeket a vagyoni károk tekintetében 96 212,55 euróra, a nem vagyoni károk tekintetében pedig 40 000 euróra becsültek, kamatokkal növelve.

37 A Törvényszék a megtámadott ítéletben a fellebbezők által benyújtott egyes dokumentumok elfogadhatóságát illetően először is ezen ítélet 43–46. pontjában megállapította, hogy a válasz C.1 és C.3–C.6. melléklete elfogadhatatlan, mivel azokat késedelmesen nyújtották be, anélkül hogy a késedelmet igazolták volna. Másodszor a Törvényszék az említett ítélet 49–51. pontjában ugyanezen okból elutasította a fellebbezők által 2023. március 7-én, vagyis két nappal a tárgyalást megelőzően benyújtott E.1. sz. iratot.

38 Az ügy érdemét illetően a Törvényszék, miután a megtámadott ítélet 53. pontjában megállapította, hogy az Unió szerződésen kívüli felelőssége beállásának az EUMSZ 340. cikk második bekezdése szerinti feltételei kumulatívak, ezen ítélet 55. pontjában úgy határozott, hogy először a Frontexnek felrótt magatartás és az állítólagos károk közötti okozati összefüggés fennállására vonatkozó feltételt vizsgálja meg.

39 E tekintetben a megtámadott ítélet 56. pontjában megállapította, hogy a hivatkozott kárnak a felrótt magatartásból kellőképpen közvetlenül kell következnie, és az utóbbinak a kár meghatározó okát kell képeznie, valamint rámutatott arra, hogy nem áll fenn kötelezettség a jogellenes helyzet valamennyi – akár távoli – hátrányos következményének megtérítésére vonatkozóan.

40 A megtámadott ítélet 61. pontjában a Törvényszék először is megállapította, hogy a fellebbezők részéről a Görögországba utazással kapcsolatban felmerült költségek nem következhetnek közvetlenül a Frontexnek felrótt magatartásból, mivel azok a vitatott visszaküldési műveletet megelőzően merültek fel.

41 Ezt követően a megtámadott ítélet 62. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a fellebbezők arra vonatkozó érvelése, hogy okozati összefüggés áll fenn a Frontexnek felrótt, az alapvető jogok e művelet keretében történő védelmével kapcsolatos kötelezettségszegések, valamint az egyéb állítólagos kár között, téves előfeltevésen alapul, nevezetesen azon, hogy e kötelezettségszegések nélkül a fellebbezőket nem utasították volna ki Törökországba, továbbá Görögországban nemzetközi védelemben és anyagi támogatásban részesültek volna, amely utóbbira jogosultak lettek volna, így nem szenvedték volna el az érintett károkat.

42 E tekintetben a Törvényszék a megtámadott ítélet 64. és 65. pontjában megállapította, hogy a 2016/1624 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, 28. cikkének (1) bekezdése, a 2008/115 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése, valamint a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 60. o.; helyesbítés: HL 2016. L 198., 50. o.) 2. cikkének f) pontja és 4., 6., 8., valamint 31. cikke értelmében a Frontexnek a vitatott visszaküldési művelet keretében csupán az volt a feladata, hogy a tagállamoknak technikai és operatív támogatást nyújtson, az pedig nem, hogy megvizsgálja az e művelet által érintett

személyekre vonatkozó kiutasítási határozatok megalapozottságát, e határozatok, valamint a nemzetközi védelem megadására vonatkozó határozatok ugyanis olyan értékelésen alapulnak, amely a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik.

43 Következésképpen a Törvényszék a megtámadott ítélet 66. pontjában megállapította, hogy a közvetlen okozati összefüggés nem bizonyított egyrészt a fellebbezők részéről Törökországban és Irakban felmerült kiadásokhoz kapcsolódó vagyoni kár, és másrészt azon nem vagyoni kár tekintetében, amely többek között a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőúthoz kapcsolódó szorongás érzésében állt, amely repülőútra vonatkozóan a Törvényszék ezenfelül megállapította, hogy az a 2016/1624 rendelet 42. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében főszabály szerint kizárólag a fogadó tagállam felelősségi körébe tartozik.

44 Ezenkívül a Törvényszék a megtámadott ítélet 67–69. pontjában – mivel álláspontja szerint az állítólagos kárnak közvetlenül a hivatkozott jogellenességből kell erednie, nem pedig a fellebbezőnek az állítólagosan jogellenes cselekményre való reagálás módjára vonatkozó döntéséből – megállapította, hogy a Sarujban felmerült bérleti és bútorozási költségekhez, az Irakba utazás költségeihez, a fellebbezőknek az ezen országban való letelepedése óta felmerült különböző kiadásokhoz, valamint az említett országba való nehéz utazásukkal összefüggő félelemhez és szenvedéshez kapcsolódó állítólagos vagyoni és nem vagyoni károk a fellebbezők saját döntéseiből eredtek.

45 E tekintetben a Törvényszék a megtámadott ítélet 68. pontjában lényegében megállapította, hogy egyrészt az iratokból az tűnik ki, hogy a fellebbezők Sarujban való letelepedése azon döntésükből eredt, hogy nem tesznek eleget a török hatóságok által kiállított ideiglenes utazási engedélyben szereplő utasításoknak, másrészt pedig a fellebbezők beadványaiból az következik, hogy Irakba menekülésük abból a félelemükből eredt, hogy e hatóságok visszaküldik őket Szíriába, mivel nem tartották be ezen utasításokat.

46 Végezetül a megtámadott ítélet 70. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy amennyiben a pert megelőző eljárásban nem kötelező az ügyvéd vagy egyéb jogi képviselő általi képviselet, az utóbbi költségei és az érintett intézménynek vagy szervnek esetlegesen felróható magatartás között nem áll fenn az okozati összefüggés. E körülmények között a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a fellebbezők részéről a Frontexhez benyújtott panaszok keretében felmerült jogi segítségnyújtási költségekre vonatkozó állítólagos vagyoni kár nem tudható be közvetlenül a Frontexnek.

47 Következésképpen a Törvényszék megállapította, hogy a fellebbezők nem bizonyították a Frontexnek felrótt tények és az állítólagos károk közötti, kellően közvetlen okozati összefüggést, így a kártérítési keresetet teljes egészében elutasította.

IV. A felek kérelmei a fellebbezési eljárásban

48 A fellebbezők a fellebbezésükben azt kérik, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és elsődlegesen utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé;

– másodlagosan nyilvánítsa megalapozottnak az elsőfokú eljárásban előterjesztett keresetük jogalapjait;

– a Frontexet kötelezze az elsőfokú és a fellebbezési eljárás költségeinek viselésére, kamatokkal együtt.

49 A Frontex azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– a fellebbezőket kötelezze az elsőfokú és a fellebbezési eljárás költségeinek viselésére.

V. A fellebbezésről

50 Fellebbezésük alátámasztása érdekében a fellebbezők négy jogalapra hivatkoznak.

51 Az első jogalap, amely lényegében a megtámadott ítélet 62–66. pontjára vonatkozik, lényegében azon alapul, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy nem áll fenn okozati összefüggés a Frontexnek felrótt magatartás és a vitatott visszaküldési műveletnek a fellebbezőkkel szembeni alkalmazásából eredő állítólagos károk között. E jogalap lényegében három részből áll.

52 A második jogalap, amely szintén a megtámadott ítélet 62–66. pontjára vonatkozik, lényegében azon alapul, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy nem áll fenn okozati összefüggés a Frontex magatartása, és azon nem vagyoni kár között, amely állítólagosan az alapvető jogoknak a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőút során elkövetett megsértése miatt merültek fel. E jogalap lényegében két részből áll.

53 A harmadik jogalap, amely a megtámadott ítélet 67–71. pontjára vonatkozó két részt foglal magában, azon alapul, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Frontexnek felrótt cselekmények és mulasztások, valamint bizonyos állítólagos károk között megkövetelt okozati összefüggést megszakította a fellebbezők saját döntése.

54 Végezetül a negyedik jogalap, amely a megtámadott ítélet 44–46. pontjára vonatkozik, azon alapul, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a fellebbezők által a kártérítési keresetük alátámasztására benyújtott különböző iratok elfogadhatatlanok.

A. Az első jogalap második és harmadik részéről

1. A felek érvei

55 Az első jogalap második és harmadik része keretében, amelyeket együttesen és elsőként kell vizsgálni, a fellebbezők lényegében arra hivatkoznak, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor az okozati összefüggés fennállásának vizsgálatát megelőzően nem határozott a kereset azon nyolc jogalapjáról, amelyekkel a fellebbezők a Frontex által elkövetett szabálytalanságok fennállásának bizonyítását célozták, és különösen e jogalapok közül a nyolcadikról, amely a panaszaiknak az ezen ügynökség általi vizsgálatára vonatkozott. A fellebbezők azzal érvelnek, hogy e mulasztás érintette a megtámadott ítélet rendelkező részét, mivel ha a Törvényszék megvizsgálta volna az említett jogalapokat, szükségképpen értékelte

volna a Frontexnek az azokban említett intézkedéseit és mulasztásait, és ebből azt a következtetést vonta volna le, hogy az említett ügynökség szerződésen kívüli felelőssége beállásának feltételei teljesültek.

56 A Frontex úgy véli, hogy az első jogalap teljes egészében elfogadhatatlan, mivel a fellebbezők nem jelölik meg kellő pontossággal a megtámadott ítélet érintett indokait. Ezenkívül e jogalap második és harmadik része hatástalan, és mindenesetre megalapozatlan, mivel abban az esetben, ha a Törvényszék megállapítja, hogy az Unió szerződésen kívüli felelőssége beállásának három feltétele közül az egyik nem teljesül, nem köteles értékelni a másik két feltételt.

2. A Bíróság álláspontja

57 Ami először is az első jogalapnak a Frontex által amiatt felhozott elfogadhatatlanságát illeti, hogy a fellebbezők nem jelölték meg kellő pontossággal a megtámadott ítélet azon indokait, amelyekre e jogalap különböző részei vonatkoznak, az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből, az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdéséből, valamint a Bíróság eljárási szabályzata 168. cikke (1) bekezdésének d) pontjából és 169. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy fellebbezésnek pontosan meg kell jelölnie a hatályon kívül helyezni kért ítélet indokolásának vitatott pontjait, valamint azokat a jogi érveket, amelyek konkrétan e kérelmet alátámasztják, ellenkező esetben a fellebbezés vagy az érintett jogalap elfogadhatatlan (lásd: 1993. április 26-i Kupka-Floridi kontra EGSZB végzés, C-244/92 P, EU:C:1993:152, 8. és 9. pont; 2015. szeptember 3-i Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Bizottság ítélet, C-398/13 P, EU:C:2015:535, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. július 15-i Deutsche Lufthansa kontra Bizottság ítélet, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 95. pont).

58 A jelen ügyben elegendő megállapítani, hogy a fellebbezők által az első jogalap második és harmadik része keretében kifejtett érvelés összességében kellően egyértelműnek tűnik ahhoz, hogy a megkövetelt pontossággal azonosítani lehessen a megtámadott ítélet vitatott elemeit, valamint az e vitatás alátámasztása érdekében hivatkozott jogi érveket, következésképpen ezen érvelés lehetővé teszi a Bíróság számára a jogszerűségi felülvizsgálat elvégzését.

59 Másodszor, ami az első jogalap második és harmadik részének érdemi vizsgálatát illeti, elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 2016/1624 rendelet 60. cikkének (3) bekezdése – az EUMSZ 340. cikk második bekezdéséhez hasonlóan, amelynek a konkretizálását képezi – előírja, hogy szerződésen kívüli felelősség esetén a Frontex a tagállamok jogában közös általános elveknek megfelelően megtéríti a szervezeti egységei vagy személyzete által feladataik teljesítése során okozott károkat. Következésképpen a Bíróságnak az EUM-Szerződés e rendelkezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlata releváns a jelen ügyben.

60 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az Unió részéről fennálló, az EUMSZ 340. cikk második bekezdése szerinti, szerződésen kívüli felelősség beállásához több feltétel együttes teljesülése szükséges, nevezetesen a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető valamely jogszabály kellően súlyos megsértésének fennállása, a kár tényleges jellege, valamint az aktus kibocsátóját terhelő kötelezettség megsértése és a sérelmet szenvedett személyek kára közötti közvetlen okozati összefüggés fennállása (lásd: 1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 51. pont; 2024. március 5-i Kočner kontra Europol ítélet, C-755/21 P, EU:C:2024:202, 117. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Ezen ítélkezési gyakorlatból következik továbbá, hogy amennyiben e feltételek valamelyike nem teljesül, a keresetet teljes egészében el kell utasítani, anélkül hogy szükséges lenne az Unió szerződésen kívüli felelősségére vonatkozó többi feltételt megvizsgálni, és az uniós bíróság nem köteles e feltételeket egy adott sorrendben vizsgálni (2023. február 25-i Dalli kontra Bizottság ítélet, C-615/22 P, EU:C:2021:1027, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 Következésképpen a Törvényszék egyrészt elvileg nem követett el hibát, amikor úgy határozott, hogy elsőként az okozati összefüggés fennállására vonatkozó feltételt vizsgálja meg, anélkül hogy előzetesen megvizsgálta volna azt a nyolc jogalapot, amelyekkel a fellebbezők a Frontex által elkövetett szabálytalanságok fennállását kívánták bizonyítani. Másrészt, mivel e vizsgálatból arra a következtetésre jutott, hogy e feltétel nem teljesül, nem volt köteles ezenkívül megvizsgálni a Frontex szerződésen kívüli felelőssége beállásának másik két feltételét, konkrétabban a Frontex magatartásának állítólagos jogellenességére vonatkozó feltételt, amely azon nyolc jogalap tárgyát képezte, amelyekkel kapcsolatban a fellebbezők azt kifogásolják, hogy a Törvényszék azokat nem vizsgálta meg.

63 Az első jogalap második és harmadik része tehát megalapozatlan.

B. Az első jogalap első részéről és a második jogalap első részéről

64 Az első jogalap első része lényegében egyrészt a 2016/1624 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének, 27. cikke (1) bekezdésének, 28. cikke (1) bekezdésének, valamint 34. cikke (1)–(3) bekezdésének, másrészt pedig e rendelet 5. cikke (1) bekezdésének az azáltal való megsértésén alapul, hogy a Törvényszék megállapította, hogy nem áll fenn okozati összefüggés a Frontexnek felrótt magatartás és az abból eredő állítólagos károk között, hogy a fellebbezőkkel szemben a vitatott visszaküldési műveletet alkalmazták, amely az álláspontjuk szerint jogellenes volt, mivel nem fogadtak el velük szemben kiutasítási határozatot.

65 A második jogalap első része ugyanazon rendelkezések megsértésén alapul, mint az első jogalap első része, mégpedig a Törvényszék azon megállapítására vonatkozóan, hogy nem áll fenn okozati összefüggés a Frontexnek felrótt magatartás és azon kár között, amely állítólagosan a fellebbezők alapvető jogainak a vitatott visszaküldési művelet keretében, a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőút során elkövetett megsértése miatt merült fel. Ezenkívül a második jogalap e része megismétli az első jogalap első részében megfogalmazott kifogást.

66 Mivel az első jogalap első része és a második jogalap első része lényegében ugyanazon rendelkezések megsértésén alapul, és a Törvényszék ugyanazon – nevezetesen a megtámadott ítélet 62–66. pontjában szereplő – értékelésére vonatkozik, azokat együttesen kell megvizsgálni.

1. A felek érvei

67 Az első jogalap első része, amelynek keretében a fellebbezők a Törökországba való kitoloncolásuk amiatti jogellenességére hivatkoznak, hogy a görög hatóságok velük szemben nem fogadtak el kiutasítási határozatot, két kifogást tartalmaz.

68 Első kifogásuk keretében a fellebbezők lényegében azt róják fel a Törvényszéknek, hogy hallgatólagosan azt állapította meg, hogy a Frontex nem volt köteles ellenőrizni, hogy elfogadtak-e ilyen határozatot.

69 Érvelésük szerint egyrészt a 2016/1624 rendelet 2. cikkének 13. és 14. pontjából az következik, hogy a nemzeti hatóságok kötelesek írásbeli kiutasítási határozatot hozni azt megelőzően, hogy a harmadik országbeli állampolgárt visszaküldési művelet keretében jogszerűen kitoloncolhatnák a területükről, másrészt pedig e rendelet 14. cikkének (2) bekezdéséből, 27. cikkének (1) bekezdéséből és 34. cikkének (1)–(3) bekezdéséből az következik, hogy a Frontexnek meg kell győződnie arról, hogy nem alkalmaznak általa koordinált visszaküldési műveletet olyan személyekkel szemben, akikkel szemben nem fogadtak el ilyen határozatot.

70 Következésképpen a Törvényszék tévesen vette alapul a Frontexre vonatkozóan a 2016/1624 rendelet 28. cikkének (1) bekezdésében előírt „a kiutasítási határozat megalapozottságának vizsgálatát érintő tilalmat” ahhoz, hogy mentesítse a Frontexet az e tekintetben fennálló bármely kötelezettség alól.

71 Második kifogásuk keretében a fellebbezők lényegében azzal érvelnek, hogy a Törvényszék megsértette a 2016/1624 rendelet 5. cikkének (1) bekezdését, amely a Frontex és az érintett tagállam egyetemleges felelősségét állapítja meg azon károkért, amelyeket a közös visszaküldési művelet által érintett személyek az alapvető jogoknak az e művelet keretében elkövetett megsértése miatt szenvedtek el.

72 Végezetül a második jogalap első része keretében a fellebbezők lényegében arra hivatkoznak, hogy ha a Törvényszék figyelembe vette volna a Frontex azon kötelezettségét, hogy ellenőrizze a fellebbezőkkel elfogadott kiutasítási határozat tényleges meglétét, azt kellett volna megállapítania, hogy okozati összefüggés áll fenn a Frontexnek felrótt magatartás és az általuk állítólagosan a kitoloncolásra szolgáló légi járattal megtett repülőút során elszenvedett jogellenes bánásmód között, mivel e kötelezettség tiszteletben tartása arra kötelezte volna a Frontexet, hogy megakadályozza jogellenes kitoloncolásukat. Ezenfelül a fellebbezők megismétlik az egyetemleges felelősség fennállására vonatkozó érvelésüket.

73 A Frontex elsődlegesen arra hivatkozik, hogy az első jogalap első része és a második jogalap első része elfogadhatatlan. Ezek ugyanis először is a Törvényszék által a kiutasítási határozat fennállására vonatkozóan tett megállapítás vitatására irányulnak. Másodszor, a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozó, e két rész keretében előterjesztett kifogás új, mivel a Törvényszék előtt nem hivatkoztak ilyen felelősség fennállására. Harmadszor, a fellebbezők nem jelölik meg kellő pontossággal a megtámadott ítéletnek az említett részekkel érintett indokait.

74 Másodlagosan a Frontex vitatja e részek megalapozottságát.

75 A Frontex – azonkívül, hogy a fellebbezők állításával ellentétben álláspontja szerint a Törvényszék nem minősítette tévesen a fellebbezők keresetét a görög hatóságok azon határozatai ellen irányulónak, amelyekkel a fellebbezőktől megtagadták a nemzetközi védelem megadását, és amelyekkel elrendelték a kiutasításukat – mindenekelőtt úgy véli, hogy a fellebbezők a 2016/1624 rendelet általuk hivatkozott rendelkezéseinek téves értelmezését veszik alapul, amely ellentétes a lojális együttműködésnek és a hatáskör-átruházásnak az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében, illetve az EUSZ 5. cikk (1) és (2) bekezdésében rögzített elvével.

76 Egyrészt ugyanis a lojális együttműködés elvéből következik, hogy a Frontexnek képesnek kell lennie arra, hogy teljes bizalommal feltételezze a nemzeti hatóságok által szolgáltatott dokumentumoknak – a jelen esetben a vitatott visszaküldési művelet hatálya alá tartozó személyek listájának – a hitelt érdemlőségét, ami olyan jogszerűségi vélelmet foglal magában, amely azzal a

kötelezettséggel jár, hogy e dokumentumokat jogilag érvényesnek kell tekinteni. A Frontex e vélelmet csak olyan helyzetekben vonhatja kétségbe, amikor ezen ügynökségnek olyan kellően objektív és kifejezett ténykörülményekről van tudomása, amelyek annak lehetőségére utalnak, hogy a nemzeti hatóságok által szolgáltatott dokumentumok hibásak, ami ellenőrzési kötelezettséget von maga után. Márpedig a fellebbezők nem állították a Törvényszék előtt, hogy a jelen ügyben fennálltak ilyen ténykörülmények.

77 Másrészt a Frontex lényegében azzal érvel, hogy a hatáskör-átruházás elve értelmében tiszteletben kell tartania a tagállamoknak a nemzetközi védelem esetleges megadására és a kiutasítási határozatok meghozatalára vonatkozó kizárólagos hatáskörét.

78 A Frontex továbbá arra hivatkozik, hogy a Charta rendelkezései nem ruházhatnak rá olyan hatáskört, amellyel az uniós jog más rendelkezései alapján nem rendelkezik.

79 Végezetül, ami a kártérítéssel kapcsolatos egyetemleges felelősség fennállását illeti, a Frontex egyrészt úgy véli, hogy az ilyen felelősség fennállása nem mentesíti a fellebbezőket többek között a közvetlen okozati összefüggés fennállásának bizonyítása alól, amely a jelen ügyben nem volt sikeres. Másrészt a Frontex egyetemleges felelősségének fennállása feltételezi a görög hatóságok görög jog szerinti felelősségét, ami a Törvényszék részéről olyan értékelést tenne szükségessé, amely a nemzeti jog hatálya alá tartozik, és a Törvényszék hatásköréből kizárt. Következésképpen az, hogy e tekintetben nem végzett értékelést, nem minősülhet az uniós jog megsértésének.

2. A Bíróság álláspontja

a) Az első jogalap első része első és második kifogásának, és a második jogalap első részének elfogadhatóságáról

80 Először is a Frontex az első jogalap első része egészének és a második jogalap első részének elfogadhatatlanságára hivatkozik azzal az indokkal, hogy e részekkel a fellebbezők a Törvényszék ténybeli megállapítását, nevezetesen a görög hatóságok által a fellebbezőkkel szemben hozott kiutasítási határozat meglétét vonják kétségbe.

81 E tekintetben elegendő megállapítani, hogy ezen érv a megtámadott ítélet téves értelmezésén alapul. Abban ugyanis a Törvényszék a Frontex szerződésen kívüli felelősségére vonatkozó értékelését a felrótt magatartás és az állítólagos kár közötti okozati összefüggés fennállását érintő feltétel vizsgálatára korlátozta, anélkül hogy határozott volna arról a kérdésről, hogy a fellebbezőkkel szemben hoztak-e kiutasítási határozatot.

82 Másodszor, ami az első jogalap első részének második kifogását illeti, amelyet egyébiránt többek között a második jogalap első része is megismétel, és amely a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozik, a Frontex e kifogás elfogadhatóságát amiatt vitatja, hogy az állítólagosan új kifogásnak minősül. A fellebbezők ugyanakkor azzal érvelnek, hogy a Törvényszék előtt előterjesztettek olyan jogalapot, amely ezen egyetemleges felelősségre vonatkozott, és e tekintetben az elsőfokú eljárásban benyújtott keresetlevél 5. és 13. pontjára hivatkoznak. Az ügy érdemét illetően hozzáteszik, hogy az, hogy a kár bekövetkezésében egynél több szereplő vesz részt, nem mentesíti egyik sem felet a cselekményeiért való felelősség alól, és nem szükséges tudni, hogy a Görög Köztársaság tiszteletben tartotta-e a saját kötelezettségeit.

83 A Bíróság eljárási szabályzata 170. cikkének (1) bekezdése szerint a Törvényszék előtti jogvita tárgyát a fellebbezésben nem lehet megváltoztatni. Így a fellebbezési eljárás keretében a Bíróság hatásköre a Törvényszék előtt megvitatott jogalapokra és érvekre vonatkozó jogi döntés értékelésére korlátozódik. Ezért nem engedhető meg, hogy valamely fél először a Bíróság előtt hozzon fel olyan jogalapot, amelyet nem terjesztett a Törvényszék elé, mivel ez azt jelentené, hogy a Törvényszék által eldöntött jogvitán túlterjedő jogvitával fordulhatna a fellebbezési eljárásban korlátozott hatáskörrel rendelkező Bírósághoz (2021. október 6-i Sigma Alimentos Exterior kontra Bizottság ítélet, C-50/19 P, EU:C:2021:792, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

84 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az elsőfokú eljárásban benyújtott keresetlevélnek a fellebbezők által hivatkozott két pontjában a fellebbezők annak lehetőségére hivatkoztak, hogy a Frontex a tagállamoknak a saját alkalmazottaik cselekményeiért való felelősségével párhuzamosan felelős lehet a saját alkalmazottainak a cselekményeiért.

85 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az egyetemleges felelősség főszabály szerint azt jelenti, hogy amennyiben harmadik személynek több személy együttes vétkes magatartásával okoznak kárt, ezen utóbbi személyek mindegyike köteles teljes egészében megtéríteni a kárt, és a károsult harmadik személy mindegyiktől követelheti a kár teljes megtérítését mindaddig, amíg sor nem kerül a teljes kártérítésre, ami nem érinti azt a visszkeresetet, amelyet a kárt teljes mértékben megtérítő felelős indíthat bármely más társfelelőssel szemben a károkozásért való relatív felelősségére tekintettel. Az egyetemleges felelősség ilyen rendszere eltér az Unió szerződésen kívüli felelősségének általános elveitől (lásd ebben az értelemben: 2024. március 5-i Kočner kontra Europol ítélet (C-755/21 P, EU:C:2024:202, 62. és 64. pont).

86 Márpedig egyrészt meg kell állapítani, hogy a fellebbezők a Törvényszékhez benyújtott keresetük azon pontjaiban, amelyekre annak vitatása érdekében hivatkoznak, hogy a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozó kifogás újnak minősül, nem utaltak ilyen felelősség fennállására, amely a Frontex azon kötelezettségét vonná maga után, hogy a fellebbezők számára teljes mértékben megtérítse a saját alkalmazottai, valamint a Görög Köztársaság alkalmazottai által elkövetett közös vétkes cselekmények eredményeképpen felmerült károkat, a vétkességük konkrét következményeire való tekintet nélkül. A fellebbezők ugyanis csupán azt állították, hogy a Frontexnek – az említett tagállamnak a saját alkalmazottai vétkes cselekményeivel okozott károkért való felelősségével párhuzamosan – beállt a szolgálatai vagy alkalmazottai által végrehajtott, felróható cselekményekkel okozott károkért való felelőssége, és hogy következésképpen meg kell különböztetni a Frontex és a tagállam feladatait és kötelezettségeit, valamint – amint azt a fellebbezés keretében is teszik – hangsúlyozták, hogy a Frontex felelőssége beállhat attól a kérdéstől függetlenül, hogy a Görög Köztársaság tiszteletben tartotta-e a rá háruló kötelezettségeket, vagy sem.

87 Másrészt, bár a fellebbező a Bíróság előtt a fellebbezésében hivatkozhat olyan jogalapokra, amelyekkel olyan jogi megfontolások jogi megalapozottságát kívánja vitatni, amelyek magából a megtámadott ítéletből erednek abban az értelemben, hogy e megfontolások képezik azon indokokat, amelyekre a Törvényszék bizonyos értékeléseit a felek által előadott érveléstől függetlenül alapította (lásd ebben az értelemben: 2007. november 29-i Stadtwerke Schwäbisch Hall és társai kontra Bizottság ítélet, C-176/06 P, EU:C:2007:730, 17. pont; 2025. július 3-i Parlament kontra TC ítélet, C-529/23 P, EU:C:2025:521, 82. pont), meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a megtámadott ítélet nem tartalmaz a Frontex esetleges egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozó szövegrészt. Ezenkívül kizárt, hogy a Törvényszék hallgatólagosan foglalkozott volna e kérdéssel. Az ugyanis azon kár meghatározására vonatkozik, amelyet egy

olyan személynek kell megtérítenie, akinek az e kár okozásáért fennálló társfelelőssége előzetesen már elismerésre került. E kérdés tehát nem tartozik a felrótt kötelességszegés és az állítólagos kár közötti okozati összefüggés fennállására vonatkozó feltétel vizsgálata körébe, és a Törvényszék a megtámadott ítéletben csupán ezzel foglalkozott.

88 Következésképpen az első jogalap első részének második, a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozó kifogása, amelyet egyébiránt többek között a második jogalap első része is megismétel, elfogadhatatlan.

89 Harmadszor és végezetül, ami az említett részek elfogadhatatlanságát illeti, amelyre a Frontex amiatt hivatkozik, hogy nem kerültek pontosan azonosításra a megtámadott ítélet azon indokai, amelyeket e részek érintenek, ezen elfogadhatatlanság a jelen ítélet 58. pontjában kifejtettekkel azonos okok miatt nem állapítható meg.

b) Az első jogalap első része első kifogásának és a második jogalap első részének megalapozottságáról

90 Az első jogalap első részének első kifogása és a második jogalap első része keretében a fellebbezők lényegében azzal érvelnek, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, mivel annak ellenére, hogy a fellebbezők azt állították, hogy nem hoztak velük szemben kiutasítási határozatot, figyelmen kívül hagyta a 2016/1624 rendelet által a Frontex számára előírt azon kötelezettséget, hogy meg kell győződnie arról, hogy az általa koordinált visszaküldési műveletben részt vevő valamennyi személlyel szemben írásbeli kiutasítási határozatot hoztak. Ebből azt a következtetést vonják le, hogy a Törvényszéknek, ha nem követte volna el ezt a hibát, meg kellett volna állapítania, hogy okozati összefüggés áll fenn a Frontex magatartása és a fellebbezők által állítólagosan elszenvedett károk között, különösen a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőút lebonyolítása miatt

91 A fellebbezők a Törvényszék előtt azt rótták fel a Frontexnek, hogy olyan közös visszaküldési műveletet koordinált, amelynek keretében több alapvető jogukat is megsértették, ezáltal különböző vagyoni és nem vagyoni károkat okozva, amelyek megtérítését kérték ezen ügynökségtől.

92 A Törvényszék e műveletnek a fellebbezőkkel szemben való alkalmazását illetően a megtámadott ítélet 64. és 65. pontjában azt állapította meg, hogy egyrészt a 2013/32 irányelv 2. cikkének f) pontja, 4., 6., 8. és 31. cikke, valamint a 2008/115 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kizárólagos hatáskört biztosít a tagállamok számára a nemzetközi védelem iránti kérelmeknek, illetve a kiutasítási határozatok megalapozottságának vizsgálatára, másrészt pedig a 2016/1624 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja és 28. cikkének (1) bekezdése szerint a Frontexnek csupán az a feladata, hogy technikai és operatív támogatást nyújtson a tagállamoknak, anélkül hogy vizsgálná a kiutasítási határozatok megalapozottságát. Ebből a megtámadott ítélet 66. pontjában azt a következtetést vonta le, hogy mivel mind a nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatára, mind pedig a kiutasítási határozatok megalapozottságának értékelésére vonatkozó hatáskör a tagállamokat illeti meg, nem pedig a Frontexet, nem állapítható meg közvetlen okozati összefüggés az ezen ügynökségnek felrótt magatartás és a fellebbezők által Törökországban és Irakban viselt költségekkel kapcsolatos állítólagos vagyoni károk, valamint az állítólagos nem vagyoni kár között, amely többek között a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőúthoz kapcsolódó szorongás érzésében áll.

93 E megfontolásokkal a Törvényszék tehát kizárta a Frontexnek felrótt magatartás és az érintett károk közötti okozati összefüggés fennállását, anélkül hogy előzetesen határozott volna arról a kérdésről, hogy hoztak-e kiutasítási határozatot a fellebbezőkkel szemben, mivel úgy ítélte meg, hogy e kérdés nem releváns, mivel a Frontex nem rendelkezik hatáskörrel az ilyen határozat megalapozottságának értékelésére.

94 Márpedig a fellebbezők lényegében arra hivatkoznak, hogy az említett megfontolások téves jogalkalmazáson alapulnak, mivel nem veszik figyelembe a Frontexnek az alapvető jogok védelmével kapcsolatos kötelezettségeit – különösen a visszaküldés tilalma elvének tiszteletben tartását illetően –, amelyek értelmében ezen ügynökség köteles meggyőződni arról, hogy a Frontex által koordinált közös visszaküldési művelet által érintett személyekkel szemben kiutasítási határozatot hoztak.

95 E tekintetben a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében a Charta rendelkezéseinek címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevétele mellett – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre, így saját hatáskörükben és a Szerződésekben az Unióra ruházott hatáskörök korlátain belül tiszteletben tartják a Chartában foglalt jogokat és betartják az abban foglalt elveket, valamint előmozdítják azok alkalmazását.

96 A 2016/1624 rendelet 34. cikkének (1) és (2) bekezdése ezeket a kötelezettségeket tükrözi a Frontex és a tagállamok határigazgatásért felelős nemzeti hatóságai vonatkozásában, amelyek e rendelet 3. cikke értelmében együttesen alkotják az Európai Határ- és Parti Őrséget, és előírja az utóbbi számára, hogy az említett rendelet szerinti feladatainak ellátása során garantálja az alapvető jogok védelmét, különösen a visszaküldés tilalmának elvével összhangban. Az említett (1) bekezdés második albekezdése e célból előírja, hogy a Frontexnek ki kell dolgoznia, tovább kell fejlesztenie és végre kell hajtania alapjogi stratégiáját, beleértve egy arra szolgáló hatékony mechanizmust is, hogy nyomon kövessék az alapvető jogok tiszteletben tartását az Ügynökség valamennyi tevékenysége során.

97 Az alapvető jogoknak az Európai Határ- és Parti Őrség számára a 2016/1624 rendeletben előírt feladatok ellátása során történő védelmének biztosítására irányuló ezen kötelezettséget, amely így többek között a Frontexre hárul, ezen ügynökség tekintetében e rendelet számos rendelkezése is konkretizálja.

98 Így a 2016/1624 rendelet 16. cikkének (2) és (3) bekezdése előírja, hogy a Frontex ügyvezető igazgatója a külső határokon végrehajtandó bármely közös műveletre vonatkozóan műveleti tervet dolgoz ki, amelyet a fogadó tagállammal együtt, a részt vevő tagállamokkal egyeztetve fogad el, és amely a műveletben részt vevő valamennyi félre nézve kötelező. E terv ismerteti a közös műveletnek a végrehajtásához szükségesnek ítélt szervezési és eljárási szempontjait, és tartalmazza többek között a feladatok és a – többek között az alapvető jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos – felelősségek leírását. E rendelet 22. cikkének (1) bekezdése és (3) bekezdésének b) pontja értelmében a Frontex biztosítja az operatív terv megfelelő végrehajtását, konkrétan az ügyvezető igazgatója által kijelölt koordinációs tisztviselőken keresztül, akik az európai határ- és partvédelmi csapatok bevetésének minden vonatkozásában közreműködnek, többek között azáltal, hogy nyomon követik a műveleti terv helyes végrehajtását, az alapvető jogok védelme tekintetében is.

99 Ami konkrétan a visszaküldést illeti, a 2016/1624 rendelet 27. cikkének (1) és (2) bekezdése többek között előírja, hogy a Frontex az alapvető jogoknak és az uniós jog általános elveinek, valamint a nemzetközi jognak – többek között a menekültek védelmének és a gyermekek jogainak – a tiszteletben tartásával technikai és műveleti szinten koordinálja a tagállamok visszaküldéssel kapcsolatos tevékenységeit, és technikai és műveleti segítséget nyújt azoknak a tagállamoknak, amelyek visszaküldési rendszere különösen nagy „kihívásokkal” szembesül, amely segítség magában foglalja a visszaküldési eljárásoknak a 2008/115/EK irányelvvel összhangban történő végrehajtásával és irányításával kapcsolatos tanácsadást.

100 Ami még konkrétabban a visszaküldési műveleteket illeti, amelyek a 2016/1624 rendelet 2. cikkének 12. és 14. pontja szerint a Frontex által koordinált műveletek, amelyek keretében a 2008/115 irányelvnek megfelelően visszatérésre kötelezett személyeket toloncolnak ki, e rendelet 28. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Frontex ezen irányelvvel összhangban biztosítja a szükséges segítséget, és – egy vagy több részt vevő tagállam kérésére – biztosítja a visszaküldési műveletek koordinálását vagy szervezését.

101 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 77. pontjában megállapította, a jelen ítélet 96. és 98–100. pontjában említett rendelkezések összességéből az következik, hogy a Frontex által koordinált közös visszaküldési műveletek csak olyan személyekkel szemben alkalmazhatók, akikkel szemben végrehajtható egyedi kiutasítási határozatot hoztak, amelyre vonatkozóan a 2008/115 irányelv 12. cikkének (1) bekezdése előírja az írásbeli formát.

102 Következésképpen azokra a konkrét kötelezettségekre tekintettel, amelyeket a 2016/1624 rendelet a Frontex számára a közös visszaküldési műveletek koordinálása keretében előír, ezen ügynökség – annak biztosítása érdekében, hogy e műveletek tekintetében tiszteletben tartsák az e rendeletből eredő követelményeket, valamint az érintett személyek alapvető jogait, és különösen a visszaküldés tilalmának elvét – köteles annak ellenőrzésére, hogy léteznek-e ilyen határozatok minden olyan személyre vonatkozóan, akivel szemben valamely tagállam ilyen műveletet kíván alkalmazni.

103 A Törvényszék ezért tévesen állapította meg, hogy a Frontexet semmilyen kötelezettség nem terheli az ezen ügynökség által koordinált közös visszaküldési művelet által érintett személyekkel szemben elfogadandó kiutasítási határozatok tekintetében, mivel az ügynökség feladata kizárólag az, hogy technikai és operatív támogatást nyújtson a tagállamoknak, a kiutasítási határozatok megalapozottságát pedig nem vizsgálhatja. Amint ugyanis arra a főtanácsnok az indítványának 79. pontjában rámutatott, annak ellenőrzése, hogy elfogadtak-e ilyen határozatot, nem azonosítható a határozat megalapozottságának bármilyen vizsgálatával, tehát az nem sérti azt a kizárólagos hatáskört, amellyel a tagállamok e területen a 2008/115 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében rendelkeznek.

104 Egyébiránt a Frontex által azon állítás alátámasztására felhozott érvek, hogy lényegében e tekintetben nem terheli kötelezettség, nem relevánsak.

105 Egyrészt az EUSZ 5. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt hatáskör-átruházás elvét, amelynek értelmében az Unió kizárólag a tagállamok által a Szerződésekben ráruházott hatáskörök határain belül jár el, az e Szerződésekben foglalt célkitűzések megvalósítása érdekében, semmilyen módon nem sérti a Frontex azon kötelezettsége, hogy ellenőrizze a kiutasítási határozatok meglétét, mivel ezt a számára a 2016/1624 rendelet a tagállami hatáskörök tiszteletben tartása mellett írja elő.

106 Másrészt a lojális együttműködés elve, amelyet az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése rögzít, és amelyre a 2016/1624 rendelet keretében konkrét hivatkozás található annak 9. cikkében, amely a Frontex és a határigazgatásért és a visszaküldésért felelős nemzeti hatóságok jóhiszemű együttműködést érintő kötelezettségére vonatkozik, kétségtelenül nagy jelentőséggel rendelkezik az említett ügynökség és e nemzeti hatóságok között az Európai Határ- és Parti Őrségen belül fennálló kapcsolatok keretében.

107 A lojális együttműködés elvét azonban nem lehet úgy értelmezni, hogy az lehetővé teszi a Frontex számára, hogy kivonja magát a 2016/1624 rendeletben a közös visszaküldési műveletek koordinálása keretében rá háruló konkrét kötelezettségek, és különösen azon kötelezettség alól, hogy – annak biztosítása érdekében, hogy e műveletek tekintetében tiszteletben tartsák az e rendeletből eredő követelményeket, valamint az érintett személyek alapvető jogait, és különösen a visszaküldés tilalmának elvét – ellenőrizze, hogy léteznek-e írásbeli és végrehajtható kiutasítási határozatok minden olyan személyre vonatkozóan, akivel szemben valamely tagállam ilyen műveletet kíván alkalmazni.

108 Éppen ellenkezőleg, a lojális együttműködés kötelezettsége, mivel az a Frontexet is terheli, megerősítheti e kötelezettségeket, és többek között arra ösztönözheti a Frontexet, hogy a tagállamokat oly módon támogassa, hogy azok az ilyen műveletek keretében rájuk háruló feladatokat az uniós jogot, és különösen az alapvető jogokat teljes mértékben tiszteletben tartva lássák el.

109 Ezenkívül az a kérdés, hogy a lojális együttműködés elve – amint azt a Frontex állítja – a tagállamok által átadott dokumentumokra vonatkozó jogszerűségi vélelmet keletkeztet-e abban az esetben, ha nem merülnek fel különleges körülmények, a jelen ügyben nem releváns. Amint azt ugyanis ezen ügynökség a Bíróság előtti tárgyaláson megerősítette, a görög hatóságok a szóban forgó közös visszaküldési műveletet megelőzően nem bocsátották a rendelkezésére a kiutasítási határozatok hatálya alá tartozó személyek listáját, hanem csupán azon személyekről küldtek listát a számára, akik nem nyújtottak be menedékjog iránti kérelmet. Márpedig ezen utóbbi lista önmagában nem ad információt a 2008/115 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett kiutasítási határozatok meglétéről, így még ha az ilyen dokumentum esetében vélelmezni lehetne is a jogszerűséget, az nem tette lehetővé a Frontex számára annak vélelmezését, hogy a fellebbezőkkel szemben írásbeli és végrehajtható kiutasítási határozatokat hoztak.

110 A fentiekből következik, hogy a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 66. pontjában szereplő értékelése, amely szerint lényegében semmilyen okozati összefüggés nem állhat fenn a Frontex magatartása és a megtámadott ítélet e pontjában említett állítólagos károk között, azon a téves megfontoláson alapul, amely szerint a Frontexet nem terheli kötelezettség azzal a kérdéssel összefüggésben, hogy az ezen ügynökség által koordinált közös visszaküldési művelet által érintett valamennyi személlyel szemben kiutasítási határozatot hoztak-e, vagy sem.

111 Mindazonáltal – a fellebbezőknek a második jogalap első részében kifejtett érvelésével ellentétben – az, hogy a Frontexet e tekintetben ellenőrzési kötelezettség terheli, nem jelenti azt, hogy szükségszerűen okozati összefüggés áll fenn e kötelezettség esetleges megsértése és azon károk összessége vagy egy része között, amelyek felmerülésére a fellebbezők hivatkoznak.

112 Kétségtelen, hogy az ilyen okozati összefüggés fennállását ezen ellenőrzési kötelezettség, és általánosabban a Frontex számára annak biztosítása érdekében előírt kötelezettségek figyelembevételével kell vizsgálni, hogy a közös visszaküldési műveletek tekintetében tiszteletben

tartsák a 2016/1624 rendeletből eredő követelményeket, valamint az érintett személyek alapvető jogait. E vizsgálat során azonban figyelembe kell venni az összes releváns tényt, amelyek megállapítása a Törvényszék feladata, valamint a szükséges jogi értékeléseket.

113 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy az első jogalap első részének első kifogása megalapozott, és a második jogalap első részét megalapozatlanság miatt el kell utasítani.

C. A második jogalap második részéről

1. A felek érvei

114 A második jogalap második része keretében a fellebbezők a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 66. pontjában kifejtett azon értékelését kifogásolják, amely szerint az alapvető jogaiknak a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőút során elkövetett esetleges megsértéséért kizárólag a Görög Köztársaság felelős.

115 Azt állítják, hogy a 2016/1624 rendelet 42. cikkének (1) és (2) bekezdésén alapuló ezen értékelés téves, mivel e rendelkezések kizárólag a fogadó tagállam „alacsonyabb végrehajtási szinten” lévő személyzetének felelősségére vonatkoznak, nem pedig a Frontex azért való felelősségére, hogy személyzete nem teljesítette az e rendeletben a számára előírt kötelezettségeket. Az e tekintetben releváns rendelkezés az említett rendelet 60. cikkének (3) bekezdése, amely a Frontexnek a szervezeti egységei vagy személyzete által feladataik teljesítése során okozott károkért fennálló szerződésen kívüli felelősségére vonatkozik.

116 A fellebbezők álláspontja szerint a 2016/1624 rendelet 42. cikke (1) és (2) bekezdésének a Törvényszék által elfogadott értelmezése hatására értelmét veszti e rendelet 16., 22., 25., 26., 28. és 34. cikke, a Frontex magatartási kódexének 4. cikke és a standard műveleti eljárások 1–5. lépése, amelyek az alapvető jogok tiszteletben tartása hatékony ellenőrzésének biztosítása érdekében a Frontex számára saját kötelezettségeket előíró rendelkezések. Ezen értelmezés veszélyezteti a 2008/115 irányelv 8. cikke (6) bekezdésének megfelelő alkalmazását is, amely rendelkezés értelmében a tagállamok gondoskodnak a kitoloncolás hatékony ellenőrzési rendszeréről.

117 A fellebbezők ezenkívül megismétlik a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozó, az első fellebbezési jogalap első részében megfogalmazott kifogást.

118 A Frontex mindenekelőtt úgy véli, hogy a második jogalap második része hatástalan, mivel a megtámadott ítélet 66. pontjában szereplő, a 2016/1624 rendelet 42. cikkének (1) és (2) bekezdésére vonatkozó indokolás mellékes.

119 Ezenkívül az egyetemleges felelősség fennállására alapított kifogás elfogadhatatlan, mivel újnak minősül.

120 Végezetül a második jogalap második része, amelynek keretében a fellebbezők megismétlik az elsőfokú eljárásban előadott, azon érveiket, amelyek a Frontexnek a többek között annak ellenőrzésére vonatkozó állítólagos hatáskörét érintik, hogy a közös visszaküldési művelet által érintett személyekkel szemben kiutasítási határozatot hoztak-e, megalapozatlan, mivel az uniós jogalkotó a Frontexre nem ruházott ilyen hatásköröket.

2. A Bíróság álláspontja

121 Ami először is a második jogalap második részének állítólagosan hatástalan jellegét illeti, a jelen ítélet 110. pontjából az következik, hogy téves jogalkalmazáson alapul a Törvényszék azon értékelése, amely szerint a Frontexnek felrótt magatartás és a fellebbezők által hivatkozott károk között nem áll fenn semmilyen okozati összefüggés amiatt, hogy ezen ügynökséget nem terheli kötelezettség annak ellenőrzésére vonatkozóan, hogy az általa koordinált közös visszaküldési művelet által érintett személyekkel szemben hoztak-e kiutasítási határozatot. Következésképpen e rész, amelynek keretében további téves jogalkalmazásra hivatkoznak, amely amiatt merült fel, hogy a Törvényszék lényegében azt állapította meg, hogy az alapvető jogoknak a kitoloncolásra szolgáló légi járattal megtett repülőúton elkövetett esetleges megsértéséért való felelősség kizárólag a fogadó tagállamot terheli, nem hatástalan.

122 Másodszor, ami a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására alapított kifogás megismétlését illeti, az a jelen ítélet 83–87. pontjában kifejtett indokok miatt elfogadhatatlan.

123 Harmadszor és végezetül a második jogalap második részének megalapozottságát illetően meg kell állapítani, hogy – amint az a megtámadott ítélet 66. pontja második mondatának utolsó tagmondatából kitűnik – a Törvényszék lényegében úgy ítélte meg, hogy a 2016/1624 rendelet 42. cikkének (1) bekezdése értelmében a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőút főszabály szerint a fogadó tagállam felelősségi körébe tartozott, azon lehetőség sérelme nélkül, hogy ezen utóbbi e cikk (2) bekezdése alapján esetlegesen keresetet indíthat a személyzet tagjának származási tagállamával szemben az utóbbi személy súlyos gondatlanságával vagy szándékos kötelességszegésével okozott kár miatt.

124 Ezáltal a Törvényszék hallgatólagosan megállapította, hogy a Frontexet magát nem terheli semmilyen kötelezettség az alapvető jogoknak a közös visszaküldési művelet keretében, a kitoloncolásra szolgáló légi járattal megtett repülőút során elkövetett esetleges megsértésével kapcsolatban. Így az ilyen jogsértések bekövetkezése semmi esetre sem tudható be neki, tehát semmilyen okozati összefüggés nem állhat fenn a Frontexnek felrótt magatartás és a fellebbezők alapvető jogainak megsértéséből eredő, azon nem vagyoni kár között, amelyet az utóbbiak a kitoloncolásra szolgáló, Törökországba tartó légi járattal megtett repülőút során szenvedtek el.

125 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a 2016/1624 rendelet 42. cikkének (1) bekezdése rögzíti azt az elvet, hogy amikor az európai határ- és partvédelmi csapatok egy fogadó államban vannak bevetés alatt, az e csapatok tagjai által okozott minden kárért a fogadó tagállam felel. Ez a felelősség összhangban áll az említett rendelet 21. cikkének (1) bekezdésében és 40. cikkének (3) bekezdésében foglalt szabállyal, amely szerint a csapattagok a fogadó tagállamtól kapják utasításaikat, és csak a fogadó tagállam határőreinek vagy a visszaküldési feladatokban közreműködő személyzetének utasítására és – főszabályként – azok jelenlétében hajthatnak végre feladatokat és gyakorolhatják hatásköreiket.

126 A 2016/1624 rendelet 42. cikkének (1) bekezdése azonban nem értelmezhető úgy, hogy a fogadó tagállam felelőssége abszolút módon kizárná a Frontexnek az alapvető jogoknak a visszaküldési művelet során elkövetett esetleges megsértésével kapcsolatos bármely felelősségét.

127 E rendelet 60. cikkének (3) bekezdése értelmében ugyanis a Frontexnek szerződésen kívüli felelősséget kell viselnie a szervezeti egységei vagy személyzete által feladataik teljesítése során okozott valamennyi kárért, ugyanazon elvek alapján, mint amelyek az Unió szerződésen kívüli felelősségére irányadóak. Következésképpen nem zárható ki eleve a párhuzamos felelősség lehetősége.

128 A jelen ügyben fennállókhoz hasonló körülmények között a Frontex felelőssége csak abban az esetben zárható ki, ha megállapítást nyer, hogy a hivatkozott szabálytalanságok semmiképpen nem függnek össze a Frontex szervezeti egységei vagy személyzete bármely vétkes magatartásával vagy mulasztásával, vagy hogy ezen ügynökség hivatkozott mulasztásai semmi esetre sem állnak kapcsolatban az állítólagos károkkal.

129 Márpedig a jelen ügyben ez nem teljesül.

130 Amint ugyanis az a jelen ítélet 96–102. pontjából következik, a 2016/1624 rendelet a Frontex számára annak érdekében, hogy az általa koordinált visszaküldési műveletek keretében biztosítsa többek között az alapvető jogok tiszteletben tartását, kötelezettségeket ír elő, amelyek egyrészt az Európai Határ- és Parti Őrség – amelynek a Frontex az egyik összetevője – azon általános kötelezettségéből erednek, hogy az e rendelet szerinti feladatainak ellátása során biztosítsa az alapvető jogok védelmét, másrészt pedig a Frontex azon kötelezettségéből, hogy valamennyi tevékenysége során hatékonyan ellenőrizze az alapvető jogok tiszteletben tartását. E kötelezettségek összességét konkrétan többek között az említett rendelet 16. cikkében előírt műveleti terv révén kell végrehajtani, amelyet a Frontexnek minden egyes közös visszaküldési műveletre vonatkozóan ki kell dolgoznia, és amely az e műveletben részt vevő valamennyi félre nézve kötelező, mivel ugyanezen rendelet 21. cikkének (1) és (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a fogadó tagállam köteles e tervnek megfelelni azon utasítások tekintetében, amelyeket az európai határ- és partvédelmi csapatoknak a bevetésük során, a Frontex koordinációs tisztviselőjének felügyelete alatt ad.

131 Ezenkívül a 2016/1624 rendelet 21. cikkének (2) bekezdése szerint a Frontex e tisztviselőn keresztül közölheti a fogadó tagállammal az általa adott utasításokról alkotott véleményét. E rendelet 20. cikkének (1) bekezdése továbbá lehetővé teszi a Frontex számára, hogy a koordinációs tisztviselőn kívül a saját személyzetéhez tartozó szakértőket küldhet a közös ekhez.

132 E megfontolásokból kitűnik, hogy a Frontexet a 2016/1624 rendelet alapján számos olyan kötelezettség terheli, amely az alapvető jogoknak a közös visszaküldési műveletek során való tiszteletben tartásának biztosítását célozza. Következésképpen nem zárható ki eleve, hogy e kötelezettségeknek a Frontex szervezeti egységei vagy személyzete által egy meghatározott művelet keretében történt megsértése hozzájárulhatott az alapvető jogoknak a kitoloncolásra szolgáló légi járattal megtett repülőút során történt, a kitoloncolt személyek számára kárt okozó megsértéséhez. E tekintetben nincs jelentősége annak, hogy a 2008/115 irányelv 8. cikkének (6) bekezdése szerint – amint arra a 2016/1624 rendelet 29. cikkének (4) bekezdése is emlékeztet – a kitoloncolások ellenőrzése a tagállamok feladata. E rendelet 28. cikkének (1) bekezdése értelmében ugyanis a Frontex által nyújtott segítséget, illetve a eknek a Frontex általi koordinálását vagy szervezését ezen irányelvvel összhangban kell biztosítani, és az említett rendelet értelmében a Frontexre a tagállamokét kiegészítő ellenőrzési kötelezettség hárul.

133 Ezenkívül, mivel maga a Frontex személyzete is részt vesz vagy részt vehet ilyen műveletekben, akár koordinációs tisztviselőként, akár e műveletekhez küldött szakértőkként, az sem zárható ki eleve, hogy e személyzet vétkes cselekményei vagy mulasztásai okozati összefüggésben állhatnak az alapvető jogok ilyen megsértésével.

134 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a második jogalap második része megalapozott.

D. A harmadik jogalapról

135 A harmadik jogalap, amely lényegében a megtámadott ítélet 67–71. pontjára vonatkozik, két részből áll. Az első rész a Törvényszék azon értékelésére vonatkozik, amely szerint a fellebbezők Törökországban való ideiglenes letelepedésével és Irakba való menekülésével, majd ez utóbbi országban való letelepedésével kapcsolatos állítólagos vagyoni és nem vagyoni károk nem állnak közvetlen okozati összefüggésben a Frontexnek felrótt magatartással. A második rész a Törvényszéknek a fellebbezők által az ezen ügynökséghez benyújtott panaszokkal kapcsolatos jogi segítségnyújtási költségekre vonatkozóan hivatkozott vagyoni kárt érintő, hasonló értékelésére vonatkozik.

1. A harmadik jogalap első részéről

a) A felek érvei

136 A harmadik jogalap első része keretében, amely négy kifogást tartalmaz, a fellebbezők azzal érvelnek, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 67–69. pontjában megállapította, hogy a Törökországban való ideiglenes letelepedésükhöz és Irakba való menekülésükhöz kapcsolódó vagyoni és nem vagyoni károk a saját döntéseiknek, nem pedig a Frontexnek felrótt magatartásnak a következményei, és így a fellebbezők e tekintetben nem bizonyították az állítólagos károk és a Frontexnek felrótt magatartás közötti, kellően közvetlen okozati összefüggés fennállását.

137 Először is a fellebbezők azt állítják, hogy a Törvényszék helytelenül alkalmazta a Bíróságnak a károsult gondatlan magatartása vagy saját döntése esetén fennálló okozati összefüggésre vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. A károsultnak a kár bekövetkezésében való közrehatása ugyanis kizárólag az Uniót terhelő kártérítés korlátozását eredményezheti, tehát nem tekinthető az okozati összefüggés megszakadása okának.

138 Másodszor, a Törvényszék lényegében tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem vette figyelembe a fellebbezőknek, mint menedékkérőknek a kiszolgáltatottságát, amint azt az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 3. cikke és a Charta 4. cikke megköveteli, jóllehet e kiszolgáltatottságból az következett, hogy a fellebbezőknek az Irakba való menekülésre vonatkozó döntésük tekintetében nem volt valós választási szabadságuk.

139 Harmadszor a fellebbezők azt állítják, hogy a Törvényszék a döntési lehetőségük vonatkozó értékelése keretében több ténybeli szempontból téves megállapítást és értékelést fogalmazott meg.

140 Végezetül negyedszer a fellebbezők megismétlik a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására vonatkozó, az első fellebbezési jogalap keretében megfogalmazott és a jelen ítélet 71. és 72. pontjában említett kifogást.

141 A Frontex először is lényegében azzal érvel, hogy a fellebbezők által többek között a harmadik jogalap első része keretében kifejtett érvelés elfogadhatatlan, mivel az több olyan állítást tartalmaz, amellyel a fellebbezők a Törvényszék ténybeli megállapításait próbálják vitatni, azt állítva, hogy az érintett károk nem a saját döntéseiknek a következményei.

142 Ezenfelül az egyetemleges felelősség fennállására alapított kifogás szintén elfogadhatatlan, mivel az újnak minősül.

143 Végezetül a Frontex mindenesetre vitatja a harmadik jogalap első részének megalapozottságát, arra hivatkozva, hogy a fellebbezők olyan ítélkezési gyakorlatra hivatkoznak, amely a jelen ügyben nem releváns, mivel az olyan helyzetekre vonatkozik, amelyekben mind az Unió, mind pedig a károsult fél hozzájárult a kár bekövetkezéséhez, míg a megtámadott ítéletben a Törvényszék azt állapította meg, hogy az érintett károkat kizárólag a fellebbezők döntései okozták.

b) A Bíróság álláspontja

144 Először is a harmadik jogalap első része harmadik kifogásának elfogadhatóságát illetően meg kell állapítani, hogy az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdéséből következik, hogy kizárólag a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel egyrészt a tényállás megállapítására – kivéve, ha megállapításainak tárgyi pontatlansága a hozzá benyújtott ügyiratokból ered –, másrészt a tények értékelésére. A tények értékelése tehát, a Törvényszék előtt bemutatott bizonyítékok elferdítésének esetét kivéve, önmagában nem minősül a Bíróság felülvizsgálatának hatálya alá tartozó jogkérdésnek (2020. június 25-i CSUE kontra KF ítélet, C-14/19 P, EU:C:2020:492, 103. és 104. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

145 Márpedig a fellebbezők e kifogással a Törvényszéknek a török hatóságok által a fellebbezők számára kiállított ideiglenes utazási engedélyben szereplő utasítások figyelmen kívül hagyására, valamint az azon félelemre vonatkozó értékelését vitatják, hogy e hatóságok e jogsértés miatt kitoloncolják őket Szíriába. Ezáltal a megtámadott ítéletben szereplő bizonyos ténybeli megállapításokat próbálnak vitatni, anélkül hogy elferdítésre hivatkoznának. A harmadik kifogás ezért elfogadhatatlan.

146 Másrészt a Frontex és a Görög Köztársaság egyetemleges felelősségének fennállására alapított negyedik kifogás a jelen ítélet 83–87. pontjában kifejtett indokok miatt szintén elfogadhatatlan.

147 Másodszor, a harmadik jogalap első része első két kifogásának érdemét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott ítélet 67. és 68. pontjában a Törvényszék, miután hangsúlyozta, hogy az állítólagos kárnak közvetlenül a felrótt magatartásból kell erednie, megállapította, hogy a fellebbezők Törökországban való ideiglenes letelepedéséhez és Irakba menekülésével kapcsolódó károk a saját döntéseikből eredtek. Ezen értékelés alátámasztása érdekében megállapította egyrészt azt, hogy a fellebbezők Sarujban való letelepedése azon döntésükből eredt, hogy nem tartják be a török hatóságok utasításait, és másrészt azt, hogy Irakba menekülésük attól való félelmükből eredt, hogy e hatóságok az említett utasítások be nem tartása miatt visszaküldik őket Szíriába.

148 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróságnak a jelen ítélet 60. pontjában említett állandó ítélkezési gyakorlata szerint az Unió szerződésen kívüli felelősségének beállásához a felrótt magatartás és az állítólagos kár közötti közvetlen okozati összefüggés fennállása szükséges.

149 E tekintetben a Bíróságnak már volt alkalma megállapítani, hogy sem az EUMSZ 340. cikk második bekezdése, sem a tagállamok jogának közös elvei, amelyekre e cikk utal, nem igazolhatnak olyan kötelezettséget, hogy egy jogellenes cselekmény bármely – akár távoli – káros következményét jóvá kell tenni (lásd ebben az értelemben: 1979. október 4-i Dumortier és társai kontra Tanács ítélet, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 és 45/79, EU:C:1979:223, 21. pont).

150 Az okozati összefüggés közvetlen jellegét ugyanis nem megszorító módon, hanem úgy kell értelmezni, hogy a kárnak kellően közvetlenül kell következnie az intézmények jogellenes magatartásából (lásd ebben az értelemben: 1979. október 4-i Dumortier és társai kontra Tanács ítélet, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 és 45/79, EU:C:1979:223, 21. pont; 2017. május 30-i Safa Nicu Sepahan kontra Tanács ítélet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, 61. pont). Így a felrótt magatartás és az állítólagos kár közötti okozati összefüggésre vonatkozó feltétel a kellően közvetlen okozati összefüggés fennállására vonatkozik, tehát a kifogásolt magatartásnak kell a kár meghatározó okának lennie (2018. december 13-i Európai Unió kontra Gascogne Sack Deutschland és Gascogne ítélet, C-138/17 P és C-146/17 P, EU:C:2018:1013, 22. pont; 2019. szeptember 5-i Európai Unió kontra Guardian Europe és Guardian Europe kontra Európai Unió ítélet, C-447/17 P és C-479/17 P, EU:C:2019:672, 32. pont).

151 E kapcsolatot továbbá megszakíthatja többek között a károsult olyan cselekménye, amely a felrótt magatartás és az állítólagos kár közé ékelődik, mivel e cselekmény minősül e kár meghatározó okának (lásd ebben az értelemben: 2010. március 18-i Trubowest Handel és Makarov kontra Tanács és Bizottság ítélet, C-419/08 P, EU:C:2010:147, 61. pont).

152 Ilyen cselekmény lehet többek között a károsult döntése, feltéve azonban, hogy e döntést nem kényszerűségből hozta meg (lásd ebben az értelemben: 2009. július 16-i Bizottság kontra Schneider Electric ítélet, C-440/07 P, EU:C:2009:459, 205. pont; 2018. december 13-i Európai Unió kontra Gascogne Sack Deutschland és Gascogne ítélet, C-138/17 P és C-146/17 P, EU:C:2018:1013, 31. pont).

153 Így a jelen ítélet 148–152. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor egyrészt a megtámadott ítélet 67. pontjában megállapította, hogy az, hogy a felrótt magatartás a kár bekövetkezésének szükséges feltétele volt abban az értelemben, hogy e magatartás hiányában az nem következett volna be, nem elegendő az okozati összefüggés megállapításához, és másrészt megvizsgálta a jelen ügyben annak lehetőségét, hogy a Frontexnek felrótt magatartás és az érintett károk közötti okozati összefüggést a fellebbezők bizonyos cselekményei megszakították.

154 Az ilyen vizsgálatot azonban szükségszerűen *in concreto* kell elvégezni, a károsult személy helyzetét jellemző valamennyi releváns körülmény figyelembevételével.

155 Így, bár teljes mértékben racionális döntés meghozatala várható a gazdasági szereplőktől, akik hozzászoktak a kockázat kezeléséhez, amely szokásos tevékenységük gyakorlásával jár (lásd ebben az értelemben: 2009. július 16-i Bizottság kontra Schneider Electric ítélet, C-440/07 P, EU:C:2009:459, 200–206. pont; 2018. december 13-i Európai Unió kontra Gascogne Sack

Deutschland és Gascogne ítélet, C-138/17 P és C-146/17 P, EU:C:2018:1013, 23–31. pont), az ilyen magatartás nem emelhető az általános kritérium szintjére, különösen ha természetes személyekről van szó.

156 Ez különösen igaz az olyan családtagok esetében, akik nemzetközi védelmet keresve elmenekültek származási országukból, és rendkívüli körülményekkel, valamint előre nem látható kockázatokkal szembesülnek. A menedékkérők ugyanis különösen kiszolgáltatottak lehetnek migrációs hátterük és az annak során korábban megélt traumatikus tapasztalatok miatt (EJEB, 2021. november 18., M. H és társai kontra Horvátország, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, 207. §), e kiszolgáltatottság pedig befolyásolhatja döntéseiket.

157 Következésképpen ilyen kivételes helyzetben a felrótt magatartás és az állítólagos kár közötti okozati összefüggés a károsult félnek az e magatartás és e kár közé ékelődött döntése ellenére is fennmaradhat, amennyiben e döntés, bár nem az egyetlen lehetséges reakció, az e helyzetet jellemző körülmények összességére tekintettel észszerűnek tekinthető.

158 Ez a következtetés még inkább érvényes az olyan helyzetre, amelyben a menedékkérőket olyan országba szállították, amelyben fennáll annak a konkrét veszélye, hogy megsértik a visszaküldés tilalmának elvét.

159 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a fellebbezők a Törvényszék előtt azt állították, hogy azért döntöttek az Erbilbe (Irak) való utazás mellett, mert attól tartottak, hogy a török hatóságok visszaküldik őket Szíriába, mivel úgy tudták, hogy a török törvény és gyakorlat szerint a nemzetközi védelmet kereső szír állampolgárokat a visszaküldés tilalma elvének megsértésével visszaküldik Szíriába, és e körülményt a Törvényszékhez benyújtott keresetlevelükben hivatkozott szakértői vélemény segítségével próbálták bizonyítani, amelynek értékelése kizárólag a Törvényszék hatáskörébe tartozik.

160 Márpedig meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítéletben azokat a döntéseket, amelyeket a fellebbezők a Törökországba való kitoloncolásukat követően hoztak, anélkül minősítette a „saját döntéseiknek”, hogy *in concreto* megvizsgálta volna e döntés kontextusát – konkrétan a családi helyzetüket, kiszolgáltatottságukat, és a Szíriába való kitoloncolásuk esetleges kockázatát – annak meghatározása érdekében, hogy e kontextusra tekintettel e döntések észszerűnek tekinthetők-e.

161 Következésképpen a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 69. pontjában megállapította, hogy az érintett károk a fellebbezőknek a vitatott et követően hozott döntései miatt nem tekinthetők közvetlenül a Frontexnek felrótt magatartásból eredőnek, anélkül hogy *in concreto* értékelte volna e döntések észszerű jellegét az azok meghozatalának kontextusát jellemző körülmények összességére tekintettel.

162 Következésképpen a harmadik jogalap első része a második kifogása tekintetében megalapozott, és azt az ezt meghaladó részében elfogadhatatlanság, illetve megalapozatlanság miatt el kell utasítani.

2. A harmadik jogalap második részéről

a) A felek érvei

163 A fellebbezők a harmadik jogalap második része keretében azzal érvelnek, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 70. pontjában azt állapította meg, hogy a saját döntésük volt, hogy a Frontexhez benyújtott panaszok keretében ügyvédi segítséget vesznek igénybe, így nem áll fenn okozati összefüggés a Frontexnek felrótt magatartás és az e segítségnyújtással kapcsolatos költségek között. A jelen ügy körülményei között ugyanis az említett segítségnyújtás szükséges volt, mivel a fellebbezők nem uniós polgárok, az Unió egyik hivatalos nyelvén sem tudnak kommunikálni, és különlegesen kiszolgáltatott helyzetben voltak.

164 A fellebbezők hozzáteszik, hogy a Törvényszéknek azt kellett volna megállapítania, hogy a jogi segítségnyújtás említett költségeit – legalábbis nagyrészt – az okozta, hogy a Frontex a panaszaikat azok lassú vizsgálata és a panaszmechanizmus hatékonyságának hiánya miatt hanyagul kezelte, megsértve ezzel a megfelelő ügyintézés elvét és a hatékony jogorvoslathoz való jogukat, valamint a 2016/1624 rendelet 72. cikkét.

165 A Frontex úgy véli, hogy ez a rész elfogadhatatlan, mivel az a kérdés, hogy a Frontexhez benyújtott panaszok keretében szükséges volt-e jogi képviselet, vagy sem, a ténybeli értékelés körébe tartozik, és azt a fellebbezés keretében nem lehet vizsgálni.

b) A Bíróság álláspontja

166 A harmadik jogalap második része keretében a fellebbezők lényegében azt kifogásolják, hogy a Törvényszék tévesen értékelte a 2016/1624 rendelet 72. cikkében előírt panasztételi mechanizmus keretében, a Frontexhez benyújtott panaszokkal összefüggésben nyújtott ügyvédi segítség igénybevételének a fellebbezők tekintetében fennálló szükségességét, és így a fellebbezők alapvető jogainak a Frontexnek betudható állítólagos megsértésével kapcsolatban az ezen ügynökségnek felrótt magatartás, valamint az e segítségnyújtás költségeiből eredő kár közötti okozati összefüggést.

167 A megtámadott ítélet 70. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy amennyiben a pert megelőző eljárásban nem kötelező az ügyvéd vagy egyéb jogi képviselő általi képviselet, az állítólagos kár – nevezetesen az ilyen képviselet költségei – és az érintett intézménynek vagy szervnek esetlegesen felróható magatartás között nem áll fenn az okozati összefüggés. Mivel az ügyvédi tanácsadás igénybevétele e kontextusban az érintett személy saját döntésétől függ, az nem tudható be a szóban forgó intézménynek vagy szervnek.

168 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy az ügyvéddel való, olyan konzultáció költségeit, amelyre a közigazgatási panasz, illetve az európai ombudsmanhoz fordulás során kerül sor, meg kell különböztetni a peres eljárás során felmerült ügyvédi munkadíjaktól (1978. március 9-i Herpels kontra Bizottság ítélet, 54/77, EU:C:1978:45, 45. pont; 2007. június 28-i Internationaler Hilfsfonds kontra Bizottság ítélet, C-331/05 P, EU:C:2007:390, 25. pont).

169 Mindazonáltal, bár a Bíróság az előző pontban említett ítéletek alapjául szolgáló ügyekben azt állapította meg, hogy az ügyvédi segítségnyújtás az érdekeltek „saját döntésének” (1978. március 9-i Herpels kontra Bizottság ítélet, 54/77, EU:C:1978:45, 48. pont) vagy „szabad választásának”

(2007. június 28-i Internationaler Hilfsfonds kontra Bizottság ítélet, C-331/05 P, EU:C:2007:390, 27. pont) eredménye, ez az egyes eljárások jellegzetességein, nem pedig a közigazgatási panaszok vagy alternatív vitarendezési módok elvi elemzésén alapult.

170 Márpedig a jelen ügyben először is meg kell állapítani, hogy a 2016/1624 rendelet 72. cikkében előírt panaszkezelési mechanizmus nem tekinthető az európai uniós polgárok olyan jogának, amelynek célja a hivatali visszásságok közérdekből való megszüntetése. Éppen ellenkezőleg, e rendelet 72. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében az kizárólag a többek között a visszaküldési műveletekben részt vevő személyzet cselekményei által közvetlenül érintett, olyan személyek számára hozzáférhető, akik úgy vélik, hogy e cselekmények az alapvető jogaikat konkrétan megsértették.

171 Másodszor, bár az alapjogi tisztviselő a feladatait függetlenül látja el, ezt a Frontex szervezetének keretében teszi. Ezenkívül – amint az a jelen ítélet 156. pontjában megállapításra került – különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő személy fordul hozzá, mégpedig – a jelen ügyéhez hasonló körülmények között – annak érdekében, hogy egy alapvető jog konkrét sérelmét jelentse be, amelyet a maga a Frontex által alkalmazott személyzet cselekménye okozott.

172 Harmadszor, a 2016/1624 rendelet 72. cikkében bevezetett panaszkezelési mechanizmus nem biztosítja, hogy a panaszos bizonyos időpontban a hatékony jogorvoslathoz való joghoz kapcsolódó garanciákban részesül, beleértve a tanácsadáshoz, védelemhez és képviselethez való, a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított jogot. Az 1978. március 9-i Herpels kontra Bizottság ítélet (54/77, EU:C:1978:45) alapjául szolgáló ügy tárgyát képező közigazgatási panaszeljárással ellentétben a panaszkezelési mechanizmus – amint az e rendelet (50) preambulumbekezdéséből kitűnik – nem előfeltétele a bírósági jogorvoslat igénybevételének.

173 A jelen ítélet 167–172. pontjában szereplő megfontolásokból következik, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 70. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy amennyiben a pert megelőző eljárásban nem kötelező az ügyvéd vagy egyéb jogi képviselő általi képviselet, az utóbbi költségei és az érintett intézménynek vagy szervnek esetlegesen felróható magatartás között főszabály szerint nem áll fenn az okozati összefüggés.

174 Következésképpen a harmadik jogalap második része megalapozott.

E. A negyedik jogalapról

1. A felek érvei

175 A negyedik jogalap keretében, amely a megtámadott ítélet 44–46. pontjára vonatkozik, a fellebbezők lényegében azzal érvelnek, hogy a Törvényszék azáltal, hogy elfogadhatatlanság miatt elutasított egyes, az elsőfokú eljárásban általuk benyújtott iratokat – nevezetesen a válasz C.1 és C.3–C.6. mellékletét, valamint az E.1 iratot – megsértette eljárási szabályzata 85. cikkének (2) bekezdését és a kontradiktórius eljárás elvét.

176 Arra hivatkoznak, hogy az említett 85. cikk (2) bekezdése nem vonatkozik az új bizonyítékokra és a felajánlott bizonyítékok kiegészítésére, ha azokat az ellenérdekű fél által az ellenkérelmében előadott érvekre válaszul terjesztik elő. Ez még inkább így van akkor, ha olyan nyilvánosan hozzáférhető dokumentumról van szó, amelyre a fellebbezők érvelésüket alapították, és amelynek bizonyító erejét a Frontex az ellenkérelmében kétségbe vonta. Így a Törvényszéknek azt kellett

volna megállapítania, hogy a válasz C.1 és C.4–C.6. melléklete „ellenbizonyítéknak” minősül, és hogy a válasz C.3. melléklete a felajánlott bizonyítékok „kiegészítése”. Ami az E.1. iratot illeti, bár azt az eljárás írásbeli szakaszának befejezését követően nyújtották be, a Törvényszéknek azt kellett volna megállapítania, hogy annak benyújtása nem sértheti a Frontex védelemhez való jogát, mivel az utóbbi ügynökségtől származó dokumentumról van szó.

177 A Frontex először is azzal érvel, hogy a negyedik jogalap hatástalan, mivel a fellebbezők annak keretében közlik, hogy az, hogy az érintett iratokat csatolták-e a Törvényszék előtti eljárás irataihoz, vagy sem, semmilyen hatással nem volt kártérítési keresetük kimenetelére.

178 Másodszor a Frontex úgy véli, hogy ezen iratok nem minősülnek ellenbizonyítéknak, és hangsúlyozza, hogy a Törvényszék megállapította, hogy a fellebbezők nem igazolták az említett iratoknak a válaszbeadvány szakaszában történő benyújtását.

2. A Bíróság álláspontja

179 Ami először is a negyedik jogalap állítólagos hatástalanságát illeti, meg kell állapítani, hogy a fellebbezők azon véleménye, amely szerint az érintett iratok nem voltak meghatározóak a kártérítési keresetük kimenetele szempontjából, nem befolyásolja azon jogukat, hogy azokat benyújtsák a Törvényszékhez, amennyiben azok elfogadhatóak. E jog ugyanis nem kapcsolódik azoknak a vitához való objektív szükségességéhez, és minden fél szabadon mérlegelheti azon iratok hasznosságát, amelyeket álláspontjának alátámasztása vagy a Törvényszék tájékoztatása érdekében be kíván nyújtani. Következésképpen a Frontex állításával ellentétben a jelen jogalap nem hatástalan.

180 Másodszor, e jogalap megalapozottságát illetően meg kell állapítani, hogy a Törvényszék eljárási szabályzata 76. cikkének f) pontja és 85. cikkének (1) bekezdése azt a szabályt írja elő, hogy a feleknek az első beadványváltás keretében – azaz a keresetlevél és az ellenkérelem szakaszában – kell létrehozniuk a bizonyítékok aktáját, illetve e szakaszban kell felajánlani a bizonyítékaikat. Jogvesztő szabályról van szó (lásd ebben az értelemben: 2020. szeptember 16-i BP kontra FRA ítélet, C-669/19 P, EU:C:2020:713, 41. pont; 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 43. pont).

181 E rendelkezések tekintetbe veszik a kontradiktórius eljárás és a fegyveregyenlőség elvét, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot. Azok ugyanis megkövetelik, hogy a többi felet tájékoztassák a képviselt álláspontok alátámasztására szolgáló bizonyítékokról, és az a céljuk, hogy lehetővé tegyék az utóbbiak számára, hogy az említett elveknek és jognak megfelelően hasznos védekezést vagy választ készítsenek elő. Ezenkívül a bizonyítékoknak és a bizonyítékok felajánlásának az eljárás első szakaszában történő benyújtását a megfelelő igazságszolgáltatás célkitűzése is igazolja, mivel az iratanyagok gyors előkészítésével lehetővé teszi az ügy észszerű időn belüli elbírálását (lásd ebben az értelemben: 2005. április 14-i Gaki-Kakouri kontra Bíróság ítélet, C-243/04 P, EU:C:2005:238, 30. pont; 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 41. pont).

182 A Törvényszék eljárási szabályzata 76. cikkének f) pontjában és 85. cikkének (1) bekezdésében megállapított főszabálytól eltérve e 85. cikk (2) bekezdése mindazonáltal lehetővé teszi a felek számára, hogy a második beadványváltás alkalmával bizonyítékokat terjesszenek elő vagy ajánljanak fel, feltéve hogy a késedelmes előterjesztés vagy felajánlás igazolt.

183 Az említett (2) bekezdés tehát a tisztességes eljárásnak, és konkrétabban azon fél védelemhez való joga védelmének követelményét fejezi ki, aki ebben a szakaszban bizonyos bizonyítékokat kíván előterjeszteni vagy felajánlani, mivel ezen előterjesztést igazolhatja többek között az, hogy e fél korábban nem rendelkezhetett a szóban forgó bizonyítékokkal, vagy annak szükségessége, hogy az ellenérdekű fél részéről történő késedelmes iratbenyújtás esetén az ügy iratait kiegészítsék oly módon, hogy biztosított legyen a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása (lásd ebben az értelemben: 2005. április 14-i Gaki-Kakouri kontra Bíróság ítélet, C-243/04 P, EU:C:2005:238, 33. pont; 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 42. és 43. pont).

184 Mivel a bizonyítékoknak vagy azok felajánlásának késedelmes előterjesztését igazolni kell, a Törvényszék jogosult megvizsgálni a késedelem indokának megalapozottságát, valamint adott esetben e bizonyítékok vagy felajánlások tartalmát, és esetlegesen elutasítani azokat, ha késedelmes előterjesztésük nem igazolt a jogilag megkövetelt módon, vagy nem megalapozott (lásd ebben az értelemben: 2020. szeptember 16-i BP kontra FRA ítélet, C-669/19 P, EU:C:2020:713, 33. pont; 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 43. pont).

185 A Törvényszék eljárási szabályzata 85. cikkének (3) bekezdése az ezen eljárási szabályzat 76. cikkének f) pontjában és 85. cikkének (1) bekezdésében foglalt főszabály alóli, valamint egyidejűleg az ezen 85. cikk (2) bekezdésében meghatározott eltérés alóli kivételként teszi lehetővé a felek számára, hogy egy későbbi szakaszban – azaz az eljárás szóbeli szakaszának befejezését, illetve a Törvényszék azon határozatát megelőzően, hogy az eljárás szóbeli szakaszának mellőzésével határoz – további bizonyítékokat terjesszenek elő vagy ajánljanak fel, ezúttal is azzal a feltétellel, hogy e késedelmes előterjesztés vagy felajánlás igazolt. A jelen ítélet 183. és 184. pontjában kifejtett megfontolások még inkább érvényesek a bizonyítékok e későbbi szakaszban történő előterjesztésére vagy felajánlására, mivel azok elfogadásához rendkívüli körülmények fennállását kell igazolni (lásd ebben az értelemben: 2005. április 14-i Gaki-Kakouri kontra Bíróság ítélet, C-243/04 P, EU:C:2005:238, 33. pont; 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 44. pont).

186 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy éppen a Törvényszék eljárási szabályzatának 85. cikkében foglalt szabályok alkalmazása teszi lehetővé a kontradiktórius eljárás vagy a fegyveregyenlőség elve, valamint a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásának biztosítását (lásd ebben az értelemben a 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 45. pont).

187 A jelen ügyben, ami egyrészt a válasz C.1 és C.3–C.6. mellékletét illeti, a megtámadott ítélet 42. pontjából az következik, hogy azok a keresetlevél benyújtását megelőzően keletkezett nyilvános dokumentumokból álltak, kivéve az egyik fellebbező keltezés nélküli nyilatkozatának és egy „szakértői véleménynek” a fordítását, amely utóbbi valójában kifejezetten a Törvényszék előtt folyamatban lévő ügy keretében készített jogi vélemény.

188 A Törvényszék a megtámadott ítélet 45. pontjában e mellékletek elfogadhatatlanságát lényegében azzal indokolta, hogy a dokumentumok állítólagos relevanciájának az eljárás során történő felfedezése nem minősül a késedelmes előterjesztésüket igazoló, érvényes indoknak, mivel e dokumentumok célja a keresetlevélben állított tények bizonyítása, és azok többsége a keresetlevélnél korábbi.

189 A Törvényszék ezzel helyesen alkalmazta az eljárási szabályzata 85. cikkének (2) bekezdését. Amennyiben ugyanis valamely irat e rendelkezés alapján történő benyújtásának késedelmét valamely bizonyítéknak vagy állításnak az ellenérdekű fél általi előterjesztése indokolja, az ilyen késedelem igazolása, amelyet az említett rendelkezés az abban előírt eltérés alkalmazásának lehetőségéhez megkövetel, feltételezi, hogy az említett iratot benyújtó fél meghatározza, hogy melyik az a bizonyíték vagy állítás, amelynek az ellenérdekű fél általi előterjesztése vélhetően szükségessé teszi ezen irat késedelmes benyújtását, és ezt kellő pontossággal kell megtennie ahhoz, hogy a Törvényszék a kötelességének megfelelően ellenőrizhesse ezen igazolást.

190 Márpedig a jelen ügyben a megtámadott ítélet 41. pontjából az következik, hogy a szóban forgó mellékletek késedelmes benyújtásának igazolásaképpen a fellebbezők a tárgyaláson azzal érveltek, hogy e mellékletek relevanciája csak azt követően vált a számukra nyilvánvalóvá, hogy megismerték a Frontex által az ellenkérelemben kifejtett érvelést. A fellebbezőknek az elsőfokú eljárásban előterjesztett válaszának vizsgálatából azonban kitűnik, hogy az utóbbiak nem határozták meg a Frontex azon állításait, amelyek igazolták az említett iratok benyújtását.

191 Következésképpen a jelen ítélet 180–186. pontjában említett megfontolásokra és ítélkezési gyakorlatra tekintettel a Törvényszék nem sértette meg sem a kontradiktórius eljárás elvét, sem a fellebbezők védelemhez való jogát, amikor a válaszuk C. 1 és C. 3–C. 6. mellékletét azzal az indokkal utasította el, hogy azok késedelmes benyújtását nem igazolták a jogilag megkövetelt módon.

192 Másrészt, ami a két nappal a Törvényszék előtti tárgyalást megelőzően benyújtott E.1 iratot illeti, a megtámadott ítélet 47. és 50. pontjából az következik, hogy ez az irat egy olyan dokumentum volt, amelyet a Frontex a fellebbezőknek a keresetük benyújtását megelőzően küldött meg, és a fellebbezők kifejtették, hogy az, hogy ezen iratot nem nyújtották be a keresetlevél szakaszában, figyelmetlenségből ered, a Törvényszék pedig úgy ítélte meg, hogy ez nem minősül a késedelmes benyújtást igazoló érvényes indoknak.

193 Márpedig, amint az a jelen ítélet 185. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból következik, az ilyen indok nem felel meg az irat benyújtását a Törvényszék eljárási szabályzata 85. cikkének (3) bekezdése szerint igazoló indok követelményeinek. Következésképpen ez utóbbi helyesen alkalmazta e rendelkezést oly módon, hogy elutasította az E.1 iratot.

194 E tekintetben nem releváns a fellebbezők azon érve, amely szerint ezen irat benyújtása nem sérti a Frontex védelemhez való jogát, mivel az említett irat ettől az ügynökségtől származik.

195 Egyrészt ugyanis a Törvényszék eljárási szabályzatának 85. cikkéből nem lehet arra következtetni, hogy ezen utóbbi főszabály szerint köteles lenne a késedelmesen előterjesztett iratokat elfogadni, hacsak meg nem állapítja, hogy azok elutasítása szükséges bizonyos jogok vagy általános elvek, és különösen az ellenérdekű fél védelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához (lásd ebben az értelemben: 2023. november 23-i Ryanair és Airport Marketing Services ítélet, C-758/21 P, EU:C:2023:917, 46. pont), mivel e cikk (1) bekezdése az ellenkező elven alapuló jogvesztő szabályt állapít meg, amely szerint az iratokat az első beadványcsere szakaszában kell benyújtani. Másrészt, amint az a jelen ítélet 181. pontjából következik, ezen eljárási szabályzat 85. cikke (1) bekezdésének nemcsak az a célja, hogy lehetővé tegye az ellenérdekű fél számára a hasznos védekezés vagy válasz előkészítését, hanem az a megfelelő igazságszolgáltatás célját is szolgálja.

196 E megfontolások összességéből következik, hogy a negyedik jogalapot megalapozatlanság miatt el kell utasítani.

197 Az első jogalap első része első kifogásának, a második jogalap második részének, a harmadik jogalap első része második kifogásának és a harmadik jogalap második részének megalapozottságára tekintettel a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni abban a részében, amelyben a Törvényszék elutasította a fellebbezők kártérítési keresetét a Frontexnek felrótt magatartás és az állítólagos károk – a fellebbezők részéről a Görögországba való utazással kapcsolatban felmerült költségekre vonatkozó kárt ide nem értve – közötti kellően közvetlen okozati összefüggés hiánya miatt, lényegében:

– először is, mivel a 2016/1624 rendelet az Európai Határ- és Parti Őrség feladatai keretében nem ír elő semmilyen kötelezettséget a Frontex számára azon kiutasítási határozatokat illetően, amelyeket a közös által érintett személyek tekintetében el kellett fogadni,

– másodszor, mivel ugyanezen feladatok keretében az alapvető jogoknak a kitoloncolásra szolgáló légi járattal megtett repülőút során bekövetkező esetleges megsértése a fogadó tagállam kizárólagos felelőssége, a Frontex bármilyen felelőssége pedig kizárt,

– harmadszor, mivel a fellebbezőknek a Törökországban való ideiglenes letelepedésükkel, Irakba menekülésükkel és az ezen utóbbi országban való letelepedésükkel kapcsolatos saját döntései megszakították minden kellően közvetlen okozati összefüggést a Frontexnek felrótt magatartás és az állítólagos károk között, anélkül hogy *in concreto* értékelte volna e döntések észszerű jellegét az azok meghozatalának kontextusát jellemző körülmények összességére tekintettel, és

– negyedszer, mivel amennyiben a pert megelőző eljárásban az ügyvéd vagy egyéb jogi képviselő általi képviselet nem kötelező, főszabály szerint nem áll fenn az okozati összefüggés az ilyen képviselet költségei és az intézmény vagy szerv esetlegesen felróható magatartása között.

VI. A Törvényszék előtti keresetről

198 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 61. cikkének első bekezdése értelmében a Bíróság a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet maga is érdemben eldöntheti, ha a per állása megengedi, vagy azt határozathozatalra visszautalhatja a Törvényszékhez.

199 A jelen ügyben, mivel a Törvényszék nem határozott a fellebbezők jogalapjainak többségéről, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy nem áll módjában érdemben határozni.

200 Ezért az ügyet vissza kell utalni a Törvényszék elé.

VII. A költségekről

201 Mivel az ügyet visszautalták a Törvényszék elé, a jelen fellebbezési eljárás költségeiről jelenleg nem kell határozni.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **A Bíróság az Európai Unió Törvényszékének 2023. szeptember 6-i WS és társai kontra Frontex ítéletét (T-600/21, EU:T:2023:492) hatályon kívül helyezi, kivéve egyrészt azt a részét, amely elfogadhatatlanság miatt elutasítja a válasz C.1 és C.3–C.6. mellékletét, valamint a WS, WT, WY, WZ, YA és YB által benyújtott E.1 iratot, és másrészt azt a részét, amelyben megállapítja, hogy nem áll fenn okozati összefüggés az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökségnek (Frontex) felrótt magatartás és a WS, WT, WY, WZ, YA és YB által a Görögországba utazásukkal kapcsolatban felmerült költségekkel összefüggésben hivatkozott károk között.**

2) **A Bíróság az ügyet visszautalja az Európai Unió Törvényszéke elé.**

3) **A Bíróság a költségekről jelenleg nem határoz.**

Aláírások